
This is a reproduction of a library book that was digitized by Google as part of an ongoing effort to preserve the information in books and make it universally accessible.

Google™ books

<https://books.google.com>

73. Aa. 69.

MENTEM ALIT ET EXCOLIT

K. K. HOFBIBLIOTHEK
ÖSTERR. NATIONALBIBLIOTHEK

73.Aa.69

73. Aa. 69.
MARCI TULLII
CICERONIS
EPISTOLARUM
LIBRI QUATUOR,

A

JOANNE STURMIO
puerili educationi confecti.

VIENNÆ AUSTRIÆ,
Typis Joan. Van Ghelen, Sac. Cæs. Maj. Aulæ
Typographi. 1712.

Impensis Jacobi Theobaldi Ludwich Biblio-
pegi Privilegiati.

FAB. LIB. II. CAP. IV.

*ubi qui primi legendi sunt ,
disputat.*

CICERO, ut mihi quidem videtur, & jucundus incipientibus quoque & apertus est fati : non prodesse tantum, sed etiam amari potest : tum quemadmodum Plinius præcepit, ut quisque erit Ciceroni simillimus.

Idem lib. 19

Ille se profecisse sciat, cui Cicero valde placebit.

JOANNES STURMIUS

Jacobo Sturmio Fratri suo, S. D.

Aldivisti sapè ut memini, ex me, Jacobe Frater, Studiorum nostrorum finem, Rerum cognitionem, & orationis elegantiam esse debere. Rerum etiam doctrinam sine sapientia religionis minimum prodesse: & dicendi rationem absque optimorum scriptorum assidua lectione atque artificiosa imitatione, non comparari talem, qualem desideramus. Itaque saepenumero dixi, si meministi, & proponendum illis in Scholis Ciceronem: quorum alter linguam optimè possit informare. Sed habenda ratio est in educatione linguae non solum aetatum, sed etiam virium, & ingeniorum. Ab Epistolis principium rectè sumi potest, si deligantur ea, quae argumento facilia sunt, & sunt rerum non ignotarum, atque hujusmodi verborum, quae in nostra manserunt consuetudine. Hanc rationem ego in hisce tribus libris conscribendis secutus sum, neque artificiosissime, neque sapientissime scriptas Epistolas delegi, sed quae à pueris intelligi possent, & haberent nostra consuetudinis verba, & sermonis quotidiani sententias, earumque formas nobis quidem non usitatae, sed tamen apertas, & elegantes & doctas. Has ego ad te mitto, quò videas, me in eadem adhuc esse sententia, in qua fui olim. Amabo te, mi optatissime Frater, perge porro in hoc literarum curriculo progredi. Audio nihil de studiis tuis, abssum procul, metuo valde, cum cogito posse fieri ut non meis optatis, & patris expectationi satisfacias. Expecto literas tuas, ut intelligam, tum quantum profeceris, tum quantum de te possimus deinceps sperare.

Vale, Argentinae III. Calend. Febr. Anno
M. D. XXXIX.

MARCUS TULLIUS CICERO
TERENTIÆ S. P. D.

I.

Fam. lib. 14. Epist. 22.

SI VALES, BENE EST: EGO VALEO. Nos quotidie tabellarios vestros expectamus, qui si venerint, fortasse erimus certiores, quid nobis faciendum sit, faciemusque te statim certiozem. Valetudinem tuam cura diligenter. Vale. Cal. Septemb.

M. T. C. TERENTIÆ S. P. D.

2.

Fam. lib. 14. Epist. 21.

SI VALES, bene est: ego valeo. Da operam convalescas: quod opus erit, ut res, tempusque postulat, provideas, atque administres: & ad me de omnibus rebus quam sæpissimè literas mittas.

M. T. C. TERENTIÆ S. P. D.

3.

Fam. lib. 14. Epist. 8.

SI VALES, benè est, ego quidem valeo. Valetudinem tuam velim cures diligentissimè. Nam mihi & scriptum & nuntiatum est, te in febrim subito incidisse. Quod celeriter me fecisti de Cæsaris literis certiozem, fecisti mihi gratum. Item posthac, si quid opus erit, si quid acciderit novi, facias ut sciam. Cura ut valeas. Vale. Datum IV. Nonas Junias.

M. T. C. TERENTIÆ S. P. D.

4.

Fam. lib. 14. Epist. 24.

SI VALES, bene est: valeo. Nos neque de Cæsaris adventu, neque de literis, quas Philotimus habere

habere dicitur, quicquam adhuc certi habemus. Si quid erit certi, faciam te statim certiozem. Valetudinem tuam fac ut cures, Vale. III. Id Sextilis.

M. T. C. TERENCEI S. P. D.

5.

Fam. lib. 14. Epist. 23.

Si vales, bene est: valeo. Redditæ mihi jam tandem sunt à Cæsare literæ satis liberales, & ipse opinione celerius venturus esse dicitur. Cui utrum obviam procedam, an hic eum expectem, cum constituero, faciam te certiozem. Tabellarios mihi velim quamprimum remittas. Valetudinem tuam cura diligenter. Vale. prid. Cal. Sextilis.

M. T. C. TERENCEI S. P. D.

6.

Fam. lib. 14. Epist. 17.

Si quid haberem, quod ad te scriberem, facerem id & pluribus verbis, & sæpius. Nunc, quæ sunt negotia vides. Ego autem quomodo sim affectus, ex Lepta & Trebatio poteris cognoscere. Tu fac, ut tuam & Tulliaë valetudinem cures. Vale.

M. T. C. TERENCEI S. P. D.

7.

Fam. lib. 14. Epist. 15.

Si vales, bene est: valeo. Constitueramus, ut ad te antea scripseram, obviam Ciceronem Cæsari mittere, sed mutavimus consilium, quia de illius adventu nihil audiebamus. De cæteris rebus, etsi nihil erat novi, tamen quid velimus, & quid hoc tempore putemus opus esse, ex Sicca poteris cognoscere. Tulliam adhuc mecum teneo. Valetudinem tuam cura diligenter. Vale. XII. Cal. Quint.

M. T. C. TERENCEIÆ S. P. D.

8. *Fam. lib. 14. Epist. 19.*

IN maximis meis doloribus excruciat me valetudo Tullia nostræ. De qua nihil est, quod ad te plura scribam. Tibi enim æquè magnæ curæ esse certò scio. Quod me propius vultis accedere, video, ita esse faciendum: & jam antè fecissem, sed me multa impedièrunt, quæ ne nunc quidem expedita sunt. Sed à Pomponio expecto literas, quas ad me quamprimum perferendas cures velim. Da operam ut valeas,

M. T. C. TERENCEIÆ S. P. D.

9. *Fam. lib. 14. Epist. 12.*

QUOD nos in Italiam salvos venisse gaudes, perpetuò gaudeas velim. Sed perturbati dolore animi, magnisque injuriis, metuo ne id consilii ceperimus, quod non faciliè explicare possimus. Quare quantum potes adjuva. Quid autem possis, mihi in mentem non venit. In viam quod te des hoc tempore, nihil est, & longum est iter, & non tutum. Et non video, quid prodesse possis, si veneris. Datum pridie Nonas Novemb. Brundusii,

M. T. C. TERENCEIÆ S. P. D.

10. *Fam. lib. 14. Epist. 11.*

SI vales, bene est: valeo. Tullia nostra venit ad me pridie Idus Junii: cujus sumâ virtute, & singulari humanitate, graviore etiam sum dolore affectus, nostrâ factum esse negligentiam, ut longè aliâ in fortuna esset, atque ejus pietas ac dignitas postulabat.

habat. Nobis erat in animo, Ciceronem ad Cæsarem mittere, & cum eo Cn. Sallustium. Si profectus erit, faciam te certiozem. Valetudinem tuam diligenter cura. Vale. XIII. Calend. Quint.

M. T. C. TIRONI S. P. D.

II.

Fam. lib. 16. Epist. 2.

Septimum jam diem Corcyræ tenebamur. Quint. autem pater & filius Buthroti. Solliciti eramus de tua valetudine mirum in modum: nec mirabamur nihil à te literarum: his enim ventis istine navigatur, qui si essent, nos Corcyræ non sederemus. Cura igitur te, & confirma, & cum commodè & per valetudinem, & per anni tempus navigare poteris, ad nos amantissimos tui veni. Nemo nos amat, qui te non diligit. Charus omnibus, expectatusque venies. Cura ut valeas etiam atque etiam, Tiro noster. Vale. XV. Cal. Novemb.

Locus hic suspectus est, nullo enim in loco Cic. sic locutus est ut nominativus non doesse videatur.

12.

Non queo ad te, nec lubet scribere, quo animo sim affectus: tantum scribo, & tibi & mihi maximæ voluptati fore, si te firmum quamprimum videro. Tertio die abs te ad Alyziam accesseramus. Is locus est citra Leucadem stadia cxx. Leucade aut te ipsum, aut tuas literas, à Marione putabam me accepturum. Quantum me diligis, tantum fac ut valeas, vel quantum te à me scis diligi. Nonis Novemb. Alyzia.

CICERO FILIUS TIRONI S. P. D.

13.

Fam. lib. 16. Epist. 25.

Etsi iusta & idonea usus es excusatione intermissionis literarum tuarum, tamen id ne sæpius facias rogo. Nam etsi de Reipublicæ rumoribus & nuntiis certior fio, & de sua in me voluntate semper ad me perscribit pater, tamen de quavis minima re scripta à te ad me Epistola semper fuit gratissima. Quare cùm in primis tuas desiderem literas, noli committere, ut excusatione potius expleas officium scribendi, quàm assiduitate literarum. Vale.

M. T. C. SERVIO SULPITIO S. P. D.

14.

Fam. lib. 13. Epist. 25.

Hagesaretus Larissæus magnis meis beneficiis ornatus in consulatu meo, memor & gratus fuit, meque postea diligentissimè coluit. Eum tibi magnopere commendo, ut & hospitem & familiarem meum, & gratum hominem, & virum bonum, & principem civitatis suæ, & tuâ necessitudine dignissimum. Pergratum mihi feceris, si dederis operam, ut is intelligat hanc meam commendationem magnum apud te pondus habuisse. Vale.

M. T. C. TREBATIO S. P. D.

15.

Fam. lib. 7. Epist. 18.

Epistolam tuam, quam accepi à L. Aruntio, confidi innocentem: nihil enim habebat, quod non vel in concione rectè legi posset. Sed & Aruntius ita te mandasse ajebat, & tu adscriperas. Verum

rum

rum illud esto. Nihil te ad me post ea scripsisse demiror, præsertim tam novis rebus. Vale.

M. T. C. Q. VAL. Q. FIL. S. P. D.
16. *Fam. lib. 13. Epist. 6.*

P Cornelius, qui tibi has literas reddidit, est mihi à P. Cuspio commendatus, cujus causâ quantoperè cuperem, deberemque, profectò ex me facile cognovisti. Vehementer te rogo, ut cures, ut ex hac commendatione mihi Cuspium quamprimum, quàm sæpissimè gratias agat. Vale.

M. T. C. C. MEMMIO S. P. D.
17. *Fam. lib. 13. Epist. 3.*

Aulum Fusum, unum ex meis intimis observantissimum studiòssimumque nostri, eruditum hominem, & summâ humanitate, tuâque amicitia dignissimum, velim ita tractes, ut mihi coram recepisti. Tam mihi gratum id erit, quàm quod gratissimum. Ipsum præterea summo officio, & summâ observantiâ tibi in perpetuum devinxis. Vale.

M. T. C. CORNIFICIO S. P. D.
18. *Fam. lib. 12. Epist. 27.*

Sextus Aufidius & observantiâ, qua me colit, accedit ad proximos: & splendore equitis Romani nemini cedit. Est autem ita temperatis, moderatisque moribus, ut summa severitas, summa cum humanitate jungatur. Cujus tibi negotia, quæ sunt in Africa, ita commendo, ut majore studio, magisve ex animo commendare non possim. Pergratum mihi feceris, si dederis operam, ut is intel-

ligat meas apud te literas maximum pondus habuisse. Hoc te vehementer mi Cornifici rogo. Vale.

M. T. C. BASILIO S. P. D.

19.

Fam. lib. 6. Epist. 16.

Tibi gratulor, mihi gaudeo, te amo, tua tueor, à te amari, & quid agas, quidque isthic agatur, certior fieri volo. Vale.

D. BRUTUS IMP. TUL. CIC. S. D.

20.

Fam. lib. 11. Epist. 4.

Si de tua in me voluntate dubitarem, multis à te verbis peterem, ut dignitatem meam tuere. Sed profectò est ita, ut mihi persuasi, me tibi esse curæ. Progressus sum ad transalpinos cum exercitu, non tam nomen captans imperatorium, quàm cupiens militibus satisfacere, firmosque eos ad tuendas nostras res efficere: quod mihi videor consecutus. Nam & liberalitatem nostram, & animum sunt experti. Cum omnium bellicosissimis bellum gessi, multa castella cepi, multa vastavi. Non sinè causa ad Senatam literas misi. Adjuva nos tuâ sententiâ. Quod cum facies, ex magna parte communi commodo inservieris. Vale.

M. T. C. SERVIO SULPITIO S. D.

21.

Fam. lib. 13. Epist. 20.

A Scapone Patrensi medico utor valde familiariter, ejusque tum consuetudo mihi jucunda fuit, tum etiam ars, quam sum expertus in valetudine meorum. In qua mihi tum ipsâ scientiâ, tum etiam fidelitate, benevolentiaque satisfecit.

Hunc igitur tibi commendo , & à te peto , ut des operam , ut intelligat , diligenter me scripſiſſe de ſeſe , meamque commendationem uſui magno ſibi fuiſſe. Erit id mihi vehementer gratum. Vale.

M. T. C. APPIO S. P. D.

22.

Fam. lib. 10. Epist. 29.

DE meo ſtudio erga ſalutem & incolumitatem tuam credo te cognôſſe ex literiſ ſ tuorum , quibus me cumulatiſſimè ſatiſfecifſe certò ſcio. Nec hiſ concedo , quanquam ſunt ſingulari in te benevolentia , ut te ſalvum malint , quàm ego. Illi mihi neceſſe eſt concedant , ut tibi plus , quàm ipſi hoc tempore prodeſſe poſſim , quod quidem nec deſtiti facere nec deſiſtam , & jam in maxima re feci , & fundamenta jeci ſalutis tuæ. Tu fac bono animo magnoque ſis , meque tibi nulla in re defuturum eſſe confidas. Pridie Nonas Quintil. Vale.

M. T. C. M. MARIO S. P. D.

23.

Fam. lib. 7. Epist. 4.

AD IX. Cal. Julias Cumanum veni cum Libone tuo vel noſtro potiùs : In Pompejanum ſtatim cogito. Sed faciam te antè certioſem. Te cum ſemper valere cupio , tum certè dum hîc ſumus. Vides enim quantò poſt unà futuri ſimùs. Quare ſi quid conſtitutum , cum podagram habes , fac in alium diem differas. Cura igitur ut valeas , & me hoc biduo aut triduo expecta. Vale.

M. T. C. PLANCO IMP. COS. DES. S. P. D.

24.

Fam. lib. 10. Epist. 14.

O Gratam ſamam biduo ante victoriam , de ſubſidio tuo , de ſtudio , de celeritate , de copiis ,
atque

atque etiam hostibus fuis : spes omnis in te est. Fugisse enim ex prælio Mutinensi dicuntur notissimi latronum duces. Est autem non minùs gratum extrema delere, quàm prima depellere. Equidem expectabam jam tuas literas, idque cum multis. Sperabamque etiam Lepidum temporibus admonitum, tecum & Reip. satis esse facturum. In illam igitur curam incumbe, mi Plance, ut ne qua scintilla teterrimi belli relinquatur. Quod si erit factum, & Remp. divino beneficio affeceris, & ipse æternam gloriam consequere. III. Idus Maji. Vale.

M. T. C. PAPIRIO PÆTO S. P. D.

25.

Fam. lib. 9. Epist. 23.

Heri veni in Cumanum, cras ad te fortasse. Sed cum certum sciam, faciam te paulò antè certiore. Et si Marcus Ceparius, cum mihi in Sylva Gallinaria obviam venisset, quæsissemque, quid ageres, dixit te in lecto esse, quòd ex pedibus laborares : tuli scilicet molestè, ut debui, sed tamen constitui ad te venire, ut & viderem te, & viferem, & cœnarem etiam : non enim arbitror, cocum etiam te Arthriticum habere. Expecta igitur hospitem cum minimè edacem, tum inimicum cœnis sumptuosis. Vale.

M. T. C. CN. PLANCO S. P. D.

26.

Fam. lib. 4. Epist. 15.

Accepi perbreves tuas litteras, quibus id, quod scire cupiebam, cognoscere non potui : cogno-

vi autem id, quod mihi dubium non fuit. Nam quàm fortiter ferres communes miseras non intellexi: quàm me amares, facilè perspexi, sed hoc sciebam: Illud si scissem, ad id meas literas accommodâssem. Sed tamen et si antea scripsi, quæ existimavi scribi oportere, tamen hoc tempore breviter commonendum putavi, ne quo in periculo te proprio existimares esse, in magno omnes, sed tamen in communi sumus. Quare non debes aut propriam fortunam, & præcipuam postulare, aut communem reculare. Quapropter eo animo sumus inter nos, quo semper fuimus. Quod de te sperare, de me præstare possum. Vale.

M. T. C. DOLABELLÆ S. P. D.

27.

Fam. lib. 9. Epist. 12.

GRatulor Bais nostris, siquidem, ut scribis, salubres repentè factæ sunt, nisi fortè te amant, & tibi assentantur, & tamdiu, dum tu ades, sunt oblitæ sui. Quod quidem, si ita est, minimè miror, cælum etiam & terras vim suam (si tibi ita conveniat) dimittere. Oratiunculam pro Deiotaro, quam requirebas, habebam mecum, quod non putâram. Itaque eam tibi misi: quam velim sic legas, ut causam tenuem & inopem, nec scriptione magnoperè dignam. Sed ego hospiti veteri, & amico munusculum mittere volui, levidense crasso filo, cujusmodi ipsius solent esse munera. Tu velim animo sapienti, fortiq̄ue sis, ut tua moderatio & gravitas aliorum infamet injuriam. Vale.

M. T. C. IMPERATOR M. COELIO
ÆDILICURULI S. P. D.

28.

Fam. lib. 2. Epist. 14.

FABIO viro optimo, & homine doctissimo familiarissimè utor; mirificèque eum diligo cùm propter summum ingenium ejus, summamque doctrinam, tum propter singularem modestiam. Ejus negotium sic velim suscipias, ut si esset res mea. Novi ego vos magnos patronos. Hominem occidat oportet, qui vestrâ operâ uti velit. Sed in hoc homine nullam accipio excusationem. Omnia relinques, si me amabis, cùm tuâ operâ Fabius uti volet. Ego res Romanas vehementer expecto, & desidero, imprimisque quid agas, scire cupio. Nam jam diu propter hyemis magnitudinem nihil novi ad nos afferebatur. Vale.

M. T. C. TREBATIO S. P. D.

29.

Fam. lib. 7. Epist. 22.

ILluseras heri inter scyphos, quod dixeram, controversiam esse, possétne hæres esse, quòd furtum antea factum esset rectè furti agere? Itaque etsi domum bene potus, seroque redieram, tamen id caput, ubi hæc controversia est, notavi, & descriptum tibi misi, ut scires id, quod neminem sensisse dicebas, Sextum Ælium, M. Manlium, M. Brutum sensisse. Ego tamen Scævolaë & Testæ assentior. Vale.

M. T. C. BRUTO IMP. S. P. D.

30.

Fam. lib. 11. Epist. 15.

ETsi mihi tuæ literæ jucundissimæ sunt, tamen jucundius fuit, quod in summa occupatione

tua Planco collegæ mandâsti, ut te mihi per literas excusaret, quod fecit ille diligenter. Mihi autem nihil amabilius officio tuo & diligentia. Coniunctio tua cum collega, concordiaque vestra, quæ literis omnibus declarata est, S. P. Q. R. gratissima accidit. Quod superest, perge mi Brute, & jam non cum aliis, sed tecum ipse certa. Plura scribere non debeo, præsertim ad te, quo Magistro brevitatis uti cogito. Literas tuas vehementer expecto, & quidem tales, quales maximè opto.

M. T. C. FURFANO PRÆTORI S. P. D.
31. *Fam. lib. 6. Epist. 9.*

CUM A. Cæcinna tanta mihi familiaritas, consuetudoque semper fuit, ut nulla major esse possit. Nam & Patre ejus claro homine, & forti viro, plurimum usi sumus, & hunc à puero (quod & spem mihi magnam afferebat summæ probitatis, summæque eloquentiæ, & vivebat mecum coniunctissimè non solum officiis amicitia, sed etiam studiis communibus) sic semper dilexi, ut non ullo cum homine coniunctius viverem. Nihil attinet me plura scribere, quàm mihi necesse sit ejus salutem & fortunas, quibuscunque rebus possim tueri vides. Reliquum est, ut cum cognôrim pluribus rebus, quid tu & de bonorum fortuna, & de Reip. calamitatibus sentires, nihil à te petam, nisi ut ad eam voluntatem, quam tuâ spontè erga Cæcinnam habiturus esses, tantus cumulus accedat commendatione

datione meâ, quanti me à te fieri intelligo. Hoc mihi gratius facere nihil potes. Vale.

M. T. C. CORNIFICIO COLLEGÆ S. P. D.

32.

Fam. lib. 12. Epist. 20.

GRatæ mihi tuæ literæ, nisi quòd Sinuessanum diversoriolum contempsisti. Quam quidem contumeliam villa pusilla iniquo animo feret; nisi in Cumano & Pompejano reddideris *πάντα, ἢ ἐπι πάντων*. Sic igitur facies, meque amabis, & scripto aliquo laceesses. Ego enim respondere facilius possum, quàm provocare. Quod si ut es, cessabis, laceessam, ne tua ignavia etiam inertiam afferat: plura otiosus. Hæc cum essem in Senatu, exaravi. Vale.

M. T. C. CORNIFICIO S. P. D.

33.

Fam. lib. 12. Epist. 21.

CAjus Anitius familiaris meus, vir omnibus rebus ornatus, negotiorum suorum causâ legatus est in Africam, legatione liberâ. Eum velim rebus omnibus adjuves, operamque des, ut quàm commodissimè sua negotia conficiat. Imprimisque quòd ei charissimum est, dignitatem ejus tibi commendo. Idque à te peto, quod ipse in provincia facere sum solitus, non rogatus, ut omnibus Senatoribus lictores darem, quod idem acceperam, & id cogoveram à summis viris factitatum. Hoc igitur mi Cornifici facies, cæterisque rebus omnibus ejus dignitati rei que, si me amas, consulens. Id erit mihi gratissimum. Da operam ut valeas.

M. T. C.

M. T. C. CASSIO S. P. D.

34.

Fam. lib. 12. Epist. 9.

Brevitas tuarum literarum, me quoque breviorum in scribendo facit: & verè ut dicam, non satis occurrit quod scribam. Nostras enim res in actis perferri ad te certò scio: tuas autem ignoramus. Tanquam enim clausa sit AGa, sic nihil perferitur ad nos, præter rumores de oppressa Dolabella satis illos quidem constantes, sed adhuc sine autore. Nos confectum bellum cum putaremus, repente à Lepido tuo in summam sollicitudinem adducti sumus. Itaque persuade tibi maximam Reip. spem in te, & in tuis copiis esse. Firmos omninò exercitus habemus: sed tamen, ut omnia, ut spero, prosperè procedant, multum interest te venire. Exigua est enim spes Reip. Nam nullam non libet dicere, sed quæcunque est, ea despondetur anno Consolatùs tui. Vale.

M. T. C. ACILIO PROC. S. P. D.

35.

Fam. lib. 13. Epist. 30.

Lucius Manlius est Susis, is fuit Catinensis, sed est unà cum reliquis Neapolitanis civis Romanus factus, Decurioque Neapoli. Erat enim adscriptus in id municipium, ante civitatem sociis & Latinis datam. Ejus frater Catinæ nuper mortuus est: nullam omninò arbitramur de ea hæreditate controversiam eum habiturum: & est hodie in bonis. Sed quando habet præterea negotia vetera in Sicilia sua, & hanc hæreditatem fraternam, omnia ejus tibi commendo, imprimisque ipsum

virum optimum mihiq̄ue familiarissimū, his studiis literarum, doctrinæq̄ue prædicum, quibus ego maximè delector. Peto igitur abs te, ut eum siue aderit, siue non venerit in Siciliam, in meis intimis, maximeq̄ue necessariis scias esse: itaque tractes, ut intelligat, meam commendationem sibi magno adjumento fuisse, Vale.

M. T. C. ET CICERO F. TIRONI
HUMANIS. ET OPT. S. P. D.

36.

Fam. lib. 16. Epist. 1.

Vide quanta in te sit suavitas: duas horas Tiræi fuimus: Xenomenes hospes tam te diligit, quàm si vixerit tecum. Is omnia pollicitus est, quæ tibi essent opus: facturum puto. Mihi placebat, si firmior esses, ut te Leucadem deportares, ut ibi te planè confirmares. Videbis quid Curio, quid Lysoni, quid medico placeat. Volebam ad te Marionem remittere, quem, cum meliuscule tibi esset, ad me mitteres. Sed cogitavi unas literas Marionem afferre posse, me autem crebras exspectare. Poteris igitur & facies si me diligis, ut quotidie sit Acastus in portu. Multi erunt, quibus rectè literas dare possis, qui ad me libenter perferant. Equidem Patras euntem neminem prætermittam. Ego omnem spem tuam diligenter curandi in Curio habeo: nihil potest illo fieri humanius, nihil nostri amantius. Et te totum ei trade. Malo te paulò post valentem, quàm statim imbecillum videre. Cura igitur nihil aliud, nisi ut tu valeas: cætera ego curabo. Etiam atque

que etiam vale. Leucade proficiscens, VII. Idus
Novemb.

M. T. C. ET CICERO FIL. Q.
TIRONI S. P. D.

37.

Fam. lib. 16. Epist. 7.

Tertiam ad te hanc Epistolam scripsi eâdem die,
magis instituti mei tenendi causâ (quia na-
ctus eram, cui darem) quàm quòd haberem quid
scriberem. Igitur illâ, quantum me diligis, tan-
tum adhibe in te diligentia. Ad sua innumerabi-
lia in me officia adde hoc, quod mihi erit gratif-
simum omnium, cum valetudinis rationem, ut
spero habueris, habeto etiam navigationis. In
Italiam euntibus omnibus ad me literas dabis, ut
ego Patras euntem neminem prætermitto. * Cura
te mi Tiro. Quando non contingit, ut simul na-
vigares, nihil est, quòd festines, nec quicquam
cures, nisi ut valeas. Etiam atque etiam vale.
VII. Idus Novemb. Actio vesperi.

* *Vetusti libri his illud verbum Cura habent, ut sit*
ἐπιζεύξις, id est Geminatio.

M. T. C. TIRONI S. P. D.

38.

Fam. lib. 16. Epist. 12.

Ego verò cupio te ad me venire, sed viam ti-
meo, gravissimè ægrotâsti: inedia & purga-
tionibus, & vi ipsius morbi consumptus es. Gra-
ves solent offensiones esse, ex gravibus morbis, si
qua culpa commissa est. Jam ad id biduum, quod
fueris in via dum in Cumanum veneris, accedunt
continuè ad reditum dies quinque. Ego in For-

miano ad III. Calend. esse volo : ibi te ut firmum offendam , mi Tiro, effice. Literulæ meæ sive nostræ , tui desiderio oblanguerunt. Hac tamen Epistolâ , quam Acastus attulit, oculos paululum sustulerunt. Pompejus erat apud me , cùm hæc scribebam. Hilarè & libenter ei cupienti audire nostra, dixi sinè te omnia mea muta esse. Tu musis nostris para , ut operas reddas, nostra ad diem dictam fient. Docui enim te fides *ἔτυμον* quod haberet. Fac planè ut valeas, nos ad summum. Vale. XIV. Calend.

M. T. C. CURIONI S. P. D.

39.

Fam. lib. 2. Epist. 4.

EPistolarum genera multa esse non ignoras, sed unum illud certissimum, cujus causâ inventa res ipsa est, ut certiores faceremus absentes, si quid esset, quod eos scire, aut nostra aut ipsorum interesset. Hujus generis literas à me protectò non expectas. Domesticarum enim rerum tuarum habes & scriptores & nuntios. In meis autem rebus nihil est sanè novi. Reliqua sunt epistolarum genera duo ; quæ me magnopere delectant : unum familiare , & jocosum : alterum severum & grave. Utro me minùs deceat uti, non intelligo. Jocernè tecum per literas ? civem me hercule non puto esse, qui temporibus his ridere possit : an gravius aliquid scribam , quid est , quod possit graviter à Cicerone scribi ad Curionem, nisi de Rep. Atque in hoc genere hæc mea causa est, ut neque ea , quæ nunc sentio , velim scribere. Quamobrem, quoniam mihi nullum scribendi Ar-

gumen-

gumentum relictum est, utar eâ clausulâ, qua soleo, & sequē ad studium summæ laudis cohortabor. Est enim tibi gravis adversaria constituta, & parata incredibilis quædam expectatio, quam tu unâ re facillimè vinces, si hoc statueris, quarum laudum gloriam adamaris, quibus artibus eâ laudes comparantur, in iis esse elaborandum. In hanc sententiam scriberem plura, nisi te tua spontè satis incitatum esse considerem. Et hoc quicquid attingi, non feci inflammandi tuâ causâ, sed testificandi amoris mei. Vale.

M. T. C. BRUTO S. P. D.

40.

Fam. lib. 13. Epist. 14.

Lucio Titione Strabone, equite Romano imprimis honesto & ornato familiarissimè utor. Omnia mihi cum eo intercedunt jura summæ necessitudinis. Huic in tua provincia pecuniam debet Publius Cornelius. Ea res à Volcatio, qui Romæ jus dicit, rejecta in Galliam est. Peto à te hoc diligentius, quàm si res mea esset, quò est honestius de amicorum pecunia laborare, quàm de sua, ut negotium conficiendum cures, ipse suscipias, transigas, operamque des, quoad tibi æquum, & rectum videbitur, ut quàm commodissimâ conditione libertus Strabonis, qui ejus rei causâ missus est, negotium conficiat, ad nummosque perveniat. Id & mihi gratissimum erit: & tu ipse L. Titionem cognosces amicitiam tuâ dignissimum. Quod ut tibi curæ sit, ut omnia solent esse, quæ me velle scis, te vehementer etiam atque etiam rogo. Vale.

M. T. C. T. FABIO S. P. D.

41.

Fam. lib. 5. Epist. 18.

ET si egomet, qui te consolari cupio, consolandus ipse sum, propterea quod nullam rem gravius jam diu tuli, quam incommodum tuum: tamen te magnopere non hortor solum, sed etiam pro amore nostro rogo atque oro, te ut colligas, virumque præbeas, & qua conditione omnes homines, & quibus temporibus nati simus, cogites. Plus tibi virtus tua dedit, quam fortuna abstulit: propterea quod adeptus es, quod non multi homines novi, amisisti, quod plurimi homines nobilissimi. Ea denique videtur conditio impendere legum, judiciorum, temporum, ut optimè actum cum eo videatur esse, qui quam levissimam poenam ab hac Republica discesserit. Tu verò, qui & fortunas & liberos habeas, & nos, cæterosque necessitudine & benevolentiam tecum conjunctissimos, qui que magnam facultatem habiturus sis nobiscum, & cum omnibus tuis vivendi, & cum unum sit judicium ex tam multis, quod reprehendatur, idque unam sententiam, eamque dubiam, potentia alicujus condonatum existimetur, omnibus his de causis debes istam molestiam quam levissimè ferre. Meus animus erit in te, liberosque tuos semper quem tu esse vis, & qui esse debet. Vale.

M. T. C. TREBATIO S. P. D.

42.

Fam. lib. 6. Epist. 12.

Dolabellam antea tantummodo diligebam, obligatus ei nihil eram, nec enim acciderat mihi opus esse, & ille mihi debebat, quod non defue-

ram ejus periculis. Nunc tanto sum devinctus ejus beneficio, quod & antea in te, & in hoc tempore in salute tua cumulatissimè mihi satisfecit, ut nemini plus debeam. Quà in re gratulor tibi ita vehementer, ut te quoque mihi gratulari, quam gratias agere malim. Alterum non omnino desidero, alterum verè facere poteris. Quod reliquum est, quando tibi virtus & dignitas tua reditum ad tuos aperuit, est tuæ sapientiæ magnitudinisque animi, quid amiseris, oblivisci, quid recuperaveris, cogitare. Vives cum tuis, vives nobiscum. Plus acquisivisti dignitatis, quam amisisti rei familiaris, quæ tamen ipsa esset jucundior, si ulla esset. Resp. Nestorius noster familiaris ad me scripsit, te mihi maximas gratias agere. Hæc prædicatio tua mihi valde grata est, eaque te uti facilè patior cum apud alios, tum meherculè apud Syronem nostrum amicum. Quæ enim facimus, ea prudentissimo cuique maximè probata esse volumus. Te cupio videre quàm primùm. Vale.

M. T. C. TREBATIO S. P. D.

43.

Fam. lib. 7. Epist. 14.

CHrysippus Vettius, Cyri architecti libertus, fecit, ut te non immemorem putarem mei, salutem enim mihi verbis tuis nuntiavit. Valde jam lautus es, qui gravè literas ad me dare, homini præsertim propè domestico. Quòd si scribere oblitus es, minus multi jam te advocato causâ cadent. Sin nostri oblitus es, dabo operam, ut istuc veniam, antequam planè ex animo tuo effluam. Sin æstivorum timor te debilitat, aliquid excogita, ut

fecisti

fecisti de Britannia. Illud quidem perlibenter audiui ex eodem Chryſippo, te eſſe Cæſaris familiarem. Sed meherculè malleſ, id quod erat æquius, de tuis rebus ex tuis literis quàm ſæpiſſimè cognoſcere. Quod certè ita fieret, ſi tu maluiffes benevolentia, quàm litium jura perdiſcere. Sed hæc jocati ſumus & tuo more, & nonnihil etiam noſtro. Te valde amamus, noſque à te amari tum volumus, tum etiam confidimus. Vale.

M. T. C. CASSIO S. P. D.

44.

Fam. lib. 12. Epiſt. 8.

SCelus affinis tui Lepidi, ſummamque levitatem & inconstantiam, ex actis quæ ad te miſſi certò ſcio, cognòſſe te arbitror. Itaque nos confecto bello, ut arbitrabamur, renovatum bellum gerimus, ſpemque omnem in D. Bruto & Planco habemus. Si verum quæris, in te & in meo Bruto, non ſolum ad præſens perſugium, ſi (quod nolum) adverſi quid acciderit, ſed etiam ad confirmationem perpetuæ libertatis. Nos hîc de Dolabella audiebamus, quæ vellemus: ſed certos authores non habebamus. Te quidem magnum hominem & præſenti judicio, & reliqui temporis expectatione ſcito eſſe. Hoc tibi propoſito fac ut id ſumma contendâs. Nihil eſt tantum, quod non populus Romanus à te perfici, atque obtineri poſſe judicet. Vale.

M. T. C. LEPIDO S. P. D.

45.

Fam. lib. 10. Epiſt. 27.

QUod mihi pro mea ſumma erga te benevolentia magnæ curæ eſt, ut quàm ampliffimâ digni-

dignitare sis, molestè tui, te Senatui gratias non egisse, cum esses ab eo ordine ornatus summis honoribus. Pacis inter civeis conciliandæ te cupidum esse lætor. Pacem eam, si à servitute sejungis, consules & Republicæ, & dignitati tuæ. Sin ista pax perditum hominem in possessionem impotentissimi dominatûs restitutura est, hoc animo scito esse omnes fanos, ut mortem servituti antepo-
nant. Itaque sapientiùs meo quidem iudicio facies, si te in istam pacificationem non interpones, quæ neque Senatui, neque populo, neque cuiquam bono probatur. Sed hæc audies ex aliis, aut certiq; fies literis. Tu pro tua prudentia quod optimum factu sit, videbis. Vale.

M. T. C. PLANC. IMP. CONS. DES. S. P. D.

46.

Fam. lib 10. Epist. 2.

MEum studium honori tuo non defuisset pro necessitudine nostra, si aut tutò in Senat-
tum, aut honestè venire potuissem. Sed nec sine periculo quisquam liberè de Republica sentiens, versari potest in summa impunitate gladiatorum: nec nostræ dignitatis videtur esse, ibi sententiam de Republica dicere, ubi me & meliùs & propiùs audiant armati, quàm Senatores. Quapropter in privatis rebus nullum neque officium, neque studium meum desiderabis: nec in publicis quidem, si quid erit, in quo me interesse necesse sit, nunquam deero, ne cum periculo quidem meo, dignitati tuæ. In illis autem rebus, quæ nihilominus, ut

ego absim, confici possunt, peto à te ut mei rationem habere velis, & salutis, & dignitatis meæ. Vale.

M. T. C. PAPYRIO PÆTO S. P. D.

47.

Fam. lib. 9. Epist. 19.

TAmen à malitia non discedis: tenuiculo apparatus significas Balbum fuisse contentum. Hoc videris dicere, cum Reges tam sint continentes, multò magis consulares esse oportere. Nescis me ab illo omnia expiscatum? rectà enim à porta domum meam venisse. Neque hoc admiror, quòd non ad tuam potius, sed illud quod nec ad suam. Ego autem tribus primis verbis, quid noster Pætus? Ad ille admiratus, nusquam se unquam libentius: hoc si verbis affecutus es, aures ad te afferam non minùs elegantes. Si autem osonio peto à te, ne pluris esse balbos, quàm disertos putes. Me quotidie aliud ex alio impedit. Sed si me expediero, ut in ista loca venire possim, non committam, ut te serò à me certiozem factum putes. Vale.

C. TREBONIUS M. T. CIC. S. P. D.

48.

Fam. lib. 12. Epist. 16.

SI vales, bene est: ego quidem valeo. Athenas veni ad XI. Calend. Junii, atque ibi quod maximè optabam, vidi filium tuum deditum optimis studiis, summâque modestiæ famâ. Qua ex re, quantam voluptatem ceperim, scire potes etiam me tacente. Non enim nescis quanti te faciam, & quàm pro nostro veterrimo, verissimoque amore omnibus tuis etiam minimis commodis, non

modo

modo tanto bono gaudeam. Noli putare mi Cice-
 ro, me hoc auribus tuis dare. Nihil adolescentē
 tuo atque adeo nostro (nihil enim mihi à te potest
 esse sejunctum) aut amabilius omnibus iis, qui
 Athenis sunt, est, aut studiosus earum artium,
 quas tu maximè amas, hoc est optimarum. Ita-
 que tibi quod verè facere possum, libenter quo-
 que gratulor, nec minùs etiam nobis, quòd eum,
 quem necesse erat diligere, qualiscunque esset, ta-
 lem habemus, ut libenter quoque diligamus. Qui
 cùm mihi in sermone iniecisset se velle Asiam vi-
 sere, non modò invitatus, sed etiam rogatus est
 à me, ut id potissimum nobis obtinentibus provin-
 ciam faceret. Cui nos & charitate & amore tuum
 officium præstaturus non debes dubitare. Illud
 quoque erit nobis curæ, ut Cratippus unà cum eo
 sit, ne putes in Asia ferlatum illum ab iis studiis,
 in quæ tuâ cohortatione incitatur, futurum. Nam
 illum paratum ut video, & ingressum pleno gra-
 du cohortari non intermitteremus, quo indies lon-
 giùs discendo, exercendoque se, procedat. Vos
 quid egeritis in Republica, cùm has literas dabam,
 non sciebam. Audiebam quædam turbulenta, quæ
 scilicet cupio esse falsa, ut aliquando otiosâ liber-
 tate fruamur, quod vel minimè adhuc mihi con-
 tigit. Ego tamen nactus in navigatione nostra pu-
 sillum laxamenti, concinnavi tibi munusculum ex
 instituto meo, & dictum, cum magno nostro ho-
 nore à te dictum, conclusi, & tibi infra subscripsi.
 In quibus versiculis si tibi quibusdam verbis *δὲ θυρρῆ-
 μόνων* videbòr, turpitude personæ ejus in quam

liberius invehimur, nos vindicabit. Ignosces etiam iracundiæ nostræ, quæ justa est, in ejusmodi & homines, & cives. Deinde, quid magis huic Lucilio licuerit assumere libertatis, quàm nobis, cum etiamsi odio par fuerit in eos quos læsit, tamen certè non magis dignos habuerit, in quos tantâ libertate verborum incurreret. Tu sicut mihi pollicitus es, adjunges me quamprimùm ad tuos sermones. Namque illud non dubito, quin si quid de interitu Cæsaris scribas, non patiaris me minimam partem & rei & amoris tui ferre. Vale, & matrem meosque tibi comendatos habe, VIII. Calend. Junias, Athenis.

M. T. C. CURIO S. P. D.

49

Fam. lib. 7. Epist. 31.

FAcilè perspexi ex literis tuis (quod semper studui) & me à te plurimi fieri, & te intelligere, quàm mihi charus esses. Quod quando uterque nostrùm consecutus est, reliquum est, ut officiis certemus inter nos, quibus æquo animo vel vincam te, vel vincar abs te. Ad Acilium non fuisse necesse meas dari literas, facilè patior. Sulpitii tibi operâ, intelligo ex tuis literis, non multùm opus fuisse, propter res tuas ita contractas, ut quemadmodum scribis, nec caput, nec pedes: Equidem vellem ut pedes haberent, ut aliquando redires. Vides enim exaruisse jam veterem urbanitatem, ut Pomponius noster suo jure possit dicere, nisi nos pauci retineamus gloriam antiquam

Atticam. Ergo is tibi, nos ei succedimus. Veni igitur quæso, ne tantum semen urbanitatis unâ cum Repub. intereat. Vale.

M. T. C. ACILIO PROC. S. P. D.

50.

Fam. lib. 13. Epist. 32.

IN Haleſina civitate tam lauta, quàm nobili, conjunctiſſimos habeo, & hoſpitiſ & familiariſtate, M. & C. Clodios, Archagatum & Philonem. Sed vereor, ne quia complures tibi præcipuè commendo, exæquare videar ambitione quadam commendationes meas: quanquam, à te quidem cumulatè ſatis fit & mihi & meis omnibus. Sed velim ſic exiſtmes hanc familiam, & nos mihi maximè eſſe conjunctos vetuſtate, officiis, benevolentia. Quamobrem peto à te majorem in modum, ut his omnibus in rebus, quantum tua dignitas, fidesque patietur, commodes. Id ſi feceris, erit mihi vehementiſſimè gratum. Vale.

M. T. C. ACILIO PROC. S. P. D.

51.

Fam. lib. 13. Epist. 33.

CNeo Otacilio Naſone utor familiariſſimè, ita proſus, ut illius ordinis nullo familiariùs. Nam & humanitate ejus, & probitate in conſuetudine quotidiana magnopere delector. Nihil jam opus eſt exſpectare te, quibus eum verbis tibi commendem, quo ſic utor ut ſcripſi. Habet is in provincia tua negotia, quæ procurant liberti Hilarius, Antigonus, Demonſtratus, quos tibi negotiaque omnia Naſonis non ſecus commendo, ac ſi mea eſ-

sent. Gratissimum mihi feceris, si intellexero, hanc commendationem magnum apud te pondus habuisse. Vale.

M. T. C. ACILIO PROC. S. P. D.

52. *Fam. lib. 13. Epist. 34.*

A Vitum mihi hospitium est cum Lyfone, Lysonis filio Lilybetano, valdeque ab eo observor: cognovique dignum & patre & avo. Est enim nobilissima familia. Quapropter commendo tibi majorem in modum rem domumque ejus, magnoque opere abs te peto, cures, ut is intelligat, meam commendationem maximo sibi apud te & adjumento, & ornamento fuisse. Vale.

M. T. C. ACILIO PROC. S. P. D.

53. *Fam. lib. 13. Epist. 35.*

Cajus Avianus Philoxenus, antiquus est hospes meus, & præter hospitium, valde etiam familiaris: quem Cæsar meo beneficio in Novocomenses retulit. Nomen autem Aviani consecutus est, quod homine nullo plus est usus, quam Fabio Aviano meo (quemadmodum te scire arbitror) familiarissimo. Quæ ego omnia collegi, ut intelligeres, non vulgarem esse commendationem hanc meam. Peto igitur abs te, ut omnibus rebus, quod sine molestia tua facere possis, ei commodos, habeasque in numero tuorum, perficiasque, ut intelligat has literas meas magno sibi usui fuisse, erit id mihi majorem in modum gratum. Vale.

M. T. C. CN. PLANCO IMP. S. P. D.

54.

Fam. lib. 10. Epist. 13.

UT primùm potestas data est augendæ dignitatis tuæ, nihil prætermisi in te ornando, quod positum esset aut in præmio virtutis, aut in honore verborum. Id ex ipso Senatûs consulto poteris cognoscere. Ita enim est perscriptum, ut à me descripto dicta sententia est, quam Senatus frequens secutus est, summo studio, magnoque consensu. Ego quanquam ex tuis literis, quas mihi misisti, perspexeram, te magis iudicio bonorum, quàm insignibus gloriæ delectari: tamen considerandum nobis existimavi, etiamsi tu nihil postulares, quantum tibi à Rep. deberetur. Tu contexes extrema cum primis. Qui enim M. Antonium oppreslerit, is in bellum confecerit. Itaque Homerus non Ajacem, nec Achillem, sed Ulysssem appellavit *ἑολίπυρον*. Vale.

M. T. C. CASSIO S. P. D.

55.

Fam. lib. 12. Epist. 6.

Qui status rerum fuerit tum, cum has literas dedi, scire poteris ex C. Tidio Strabone, viro bono, & optimè de Rep. sentiente. Nam quid dicam cupidissimo tui, qui domo & fortunis relictis, ad te potissimum profectus sit? Itaque eum tibi ne commendo quidem, adventus ipsius ad te satis eum commendabit. Tu velim sic existimes, tibi que persuadeas omne perfugium honorum in te, & Bruto esse positum, si (quod nolim) adversi quid evenerit. Res, cum hæc scribebam, erat

in extremum deducta discrimen: Brutus enim Mutinæ vix jam sustinebat. Qui si conservatus erit, vicimus: sin (quod Dii omen avertant) oppressus ibi erit, omnis hominum cursus est ad vos. Proinde fac tantum animum habeas, tantumque apparatus, quanto opus est ad universam Remp. recuperandam. Vale.

M. T. C. CORNIFICIO COLLEGÆ S. P. D.

56.

Fam. lib. 12. Epist. 17.

GRata est mihi vehementer memoria nostri tua, quam significasti literis, quam ut conserves, non quod de tua constantia dubitem, sed quia mos est ita rogandi, rogo. Ex Syria nobis tumultuosiora quædam nuntiata sunt: quæ quia tibi sunt propiora, quam nobis, tuâ me causâ magis movent, quam meâ. Romæ summum otium est: sed ita, ut malis salubre aliquod, & honestum negotium, quod spero fore, quia video id curæ esse Cæsari. Me scito, dum tu absis, quasi occasionem quandam & licentiam nactum scribere audaciùs, & cætera quidem fortasse, quæ etiam tu concederes. Sed proximè scripsi de optimo genere dicendi, in quo sæpe suspicatus sum te à iudicio nostro, sic scilicet, ut doctum hominem, à non indocto, paululum dissidere. Huic tu libro maximè velim ex animo, si minùs gratiæ causâ suffragere. Dicam tuis, ut eum si velint, describant, ad teque mittant. Puto enim, etiamsi rem minùs probabis, tamen in ista sollicitudine quicquid à me profectum sit, jucundum tibi fore. Quod mihi estimationem tuam, dignitatemque commendas, facis

facis tu quidem omnium more. Sed velim sic existimes me, cum amori, quem inter nos mutuum esse intelligam, plurimum tribuam: tum de summo ingenio, & de optimis tuis studiis, & de spe amplissimæ dignitatis ita judicare, ut neminem tibi anteponam, comparem paucos. Vale.

M. T. C. QU. THERMO PROPÆT. S. P. D.
57. *Fam. lib. 13. Epist. 54.*

CUM mihi multa grata sunt, quæ tu adductus meâ commendatione fecisti, tum inprimis, quod M. Marcilium amici, atque interpretis mei filium, liberalissimè tractavisti. Venit enim Laodiceam, & tibi apud me, mihiq̄ue propter te, gratias maximas egit. Quare quod reliquum est, à te peto, quando apud gratos homines beneficium ponis, ut eò libentiùs his commodes, operamq̄ue des, quoad fides tua patietur, ut socrus adolescentis rea ne fiat. Ego cum antea studiosè commendabam Marcilium, tum multò nunc studiosùs, quod in longa apparitione singularem, & propè incredibilem patris Marcilii fidem, abstinentiam, modestiamq̄ue cognovi. Vale.

L I B E R I I

MARCUS TULLIUS CICERO

T. P. ATTICO S. P. D.

1.

Att. lib. 3. Epist. 27.

EX tuis literis, & ex re ipsa, nos funditus periisse video. Te oro, ut quibus in rebus mei tui indigebunt, nostris miseris ne desis. Ego te, ut scribis, citò videbo. Plura non scribo. Cura ut valeas.

M. T. C. ATTICO S. P. D.

2.

Att. lib. 3. Epist. 21.

TRiginta dies erant ipsi cùm dabam has literas, per quos nullas à vobis acceperam. Mihi autem erat in animo jam, ut antea ad te scripsi, ire in Epirum, & ibi omnem casum potissimùm expectare. Te oro, ut si quid erit, quod prospicias, quamcunque in partem, quàm planissimè ad me scribas: & meo nomine ut scribis literas, quibus putabis opus esse, ut des. Vale. V. Calend. Novemb.

M. T. C. T. P. ATTICO S. P. D.

3.

Att. lib. 3. Epist. 22.

EGo quòd per Thessaliam si irem in Epirum, per diu nihil eram auditurus, & quòd mei studiosos habeo Dyrrachinos, ad eos perrexi, cùm illa superiora Thessalonicae scripsissem. Inde cùm ad te me convertam faciam ut scias, tuque ad me velim

omnia quàm diligentissimè, cujusmodi sunt, scribas. Ego jam aut rem, aut ne spem quidem exspecto. Vale. VI. Calend. Decemb. Dyrrachii.

M. T. C. T. P. ATTICO S. P. D.

4.

Att. lib. 3. Epist. 4.

CUm antea maximè nostra interesse arbitrabar, te esse nobiscum: tum verò, ut legi rogationem intellexi ad iter, quod constitui, nil mihi optatius cadere posse, quàm ut tu me quamprimum consequàre: ut cùm ex Italia profecti essemus, sive per Epirum iter esset faciendum, tuo tuorumque præsidio uteremur: sive aliud quid agendum esset certum consilium de tua sententia capere possemus. Quamobrem te oro, des operam, ut me statim consequàre. Facilius potes, quoniam de provincia Macedonia perlata lex est. Pluribus verbis tecum agerem, nisi pro me apud te res ipsa loqueretur. Vale.

M. T. C. T. P. ATTICO S. P. D.

5.

Att. lib. 3. Epist. 2.

ITineris nostri causa fuit, quòd non habebam locum, ubi pro meo jure diutius esse possem, quàm in fundo Siccæ: præsertim nondum rogatione correctâ, & simul intelligebam, ex eo loco si iter haberem, posse me Brundisium referre: sinè te autem non esse nobis illas partes tenendas propter Antonium. Nunc, ut ad te antea scripsi, si ad nos veneris, consilium totius rei capiemus. Iter esse molestum scio: sed tota calamitas omnes molestias habet. Plura scribere non possum, ita sum animo

perculso & abjecto. Cura ut valeas. Dat. VI. Id. Aprilis, Narycii Locridis.

M. T. C. T. P. ATTICO S. P. D.

6. *Att. lib. 3. Epist. 1.*

UTinam illum diem videam, cum tibi agam gratias, quod me vivere coegisti. Adhuc equidem valde me poenitet: sed te oro, ut ad me Vibonem statim venias, quod ego multis de causis converti iter meum. Sed ed si veneris, de toto itinere, ac fuga mea consilium capere potero. Si id non feceris, mirabor. Sed confido te esse omnino facturum. Vale.

M. T. C. T. P. ATTICO S. P. D.

7. *Att. lib. 3. Epist. 5.*

Terentia tibi & saepe, & maximas gratias agit: id est mihi gratissimum. Ego enim vivo miserimus, & maximo dolore conficior. Ad te quid scribam nescio. Si enim es Romae, jam me affequi non potes: sin es in via, cum eris me affectus, coram agemus, quae erunt agenda. Tantum te oro, ut quantum me ipsum semper amasti, eodem amore sis, ego enim idem sum. Inimici mei mea mihi, non meipsum ademerunt. Cura ut valeas. VIII. Id. April. Thurii.

M. T. C. T. P. ATTICO S. P. D.

8. *Att. lib. 3. Epist. 6.*

Non fuerat mihi dubium, quin te Tarenti, aut Brundusii visurus essem: idque ad multa pertinuit meis, & ut in Epiro consisteremus, & de reliquis rebus tuo consilio uteremur. Quoniam id

non contigit, erit hoc quoque in magno numero nostrorum malorum. Nobis iter est in Asiam, maxime Cizicum. Tibi meos commendo: me vix, misereque sustento. Vale. Dat. XIV. Cal. Maj. Tarenti.

M. T. C. T. P. ATTICO S. P. D.

9.

Att. lib. 3. Epist. 25.

Post tuum à me discessum literæ mihi Româ allatæ sunt, ex quibus prospicio, nobis in hac calamitate tabescendum esse. Neque enim (sed bonam in partem accipies) si ulla spes salutis nostræ subesset, pro tuo amore in me hoc tempore discessisses. Sed ne ingrati, aut ne omnia velle nobiscum unâ interire, videamur: hoc omitto. Illud abs te pèto, des operam, illud quod mihi affirmavisti, ut te ante Calend. Jan. ubicunque erimus, sistas. Vale.

M. T. C. T. P. ATTICO S. P. D.

10.

Att. lib. 3. Epist. 16.

Totum iter mihi incertum facit expectatio literarum tuarum, Calen. Sex. datarum, non aliud aliquid. Si spes erit Epirum, sin minus Cyzicum, aut aliud quid sequemur. Tuæ quidem literæ, quò sæpius à me leguntur, hóc spem faciunt mihi minorem, * quàm cum lectæ sunt, tum id, quod attulerunt ad spem, infirmant: ut facilè appareat te & consolationi servire, & veritati. Idque te rogo planè, ut ad me, quæ scis, ut erunt, quæ putabis, ita scribas.

* *Alii. Quare cum lecta sunt, sum. Vel quod tum lecta sunt, tum. Vel quam cum lecta sunt, tum.*

M. T. C. T. P. ATTICO S. P. D.

II.

Att. lib. 3. Epist. 18.

EXspectationem nobis non parvam attuleras cum scripseras, Varronem tibi pro amicitia confirmasse, causam nostram Pompejum certè suscepturum, & simul ac à Cæsare ei literæ, quas expectaret, remissæ essent, authorem etiam daturum. Utrum id nihil fuit? an adversatæ sunt Cæsaris literæ? an est aliquid in spe? Etiam illud scripseras, eundem secundum comitia dixisse. Fac si vides quantis in malis jaceam: & si putas esse humanitatis tuæ, me fac de tota causa nostra certiozem. Nam Q. Frater, homo mirus, qui me tam valdè amat, omnia mittit, spei plena, metuens (credo) defectionem animi mei. Tuæ autem literæ sunt variæ. Neque enim me desperare vis, nec sperare temerè. Fac obsecro, ut omnia, quæ à te prospici possunt, sciamus. Vale.

M. T. C. T. P. ATTICO S. P. D.

II.

Att. lib. 3. Epist. 11.

ME & tuæ literæ, & quidam boni nuntii, non optimis tamen authoribus, & expectatio vestrarum literarum, & quod tibi ita placuerat, adhuc Thessalonicæ tenebant. Si accepero literas, quas expecto, si spes erit ea, quæ rumoribus afferebatur, ad te me conferam: si non erit, faciam te certiozem quid egerim. Tu me, ut facis, operâ, consilio, gratiâ juva. Consolari jam desine, objurare verò noli. Quod cum facis, tum ego tuum

amore, & dolorem desidero, quem ita affectum meâ ærumpâ esse arbitror, ut teipsum consolari nemo possit. Quintum fratrem optimum humanissimumque sustenta. Ad me, obsecro te, ut omnia certa perscribas. Vale. Dat. IV. Calend. Quint.

M. T. C. T. P. ATTICO S. P. D.

13.

Att. lib. 3. Epist. 3.

Miseriæ nostræ potius velim, quàm inconstantiæ tribuas, quòd à Vibone, quò te arcessebamus, subito discessimus. Allata est enim nobis rogatio de pernicie mea, in qua quod confectum esse audieramus, erat hujusmodi, ut mihi ultra quadraginta millia liceret esse. Illò cum pervenire non liceret, statim iter Brundisium versùs contuli, ante diem rogationis: ne & Sicca, apud quem eram, periret, & quòd Mellia esse non liceret. Nunc tu propera, ut nos consequare, si modò recipiemur. Adhuc iavitamur benignè: sed quod superest timemus. Me mi Pomponi valdè pœnitet vivere: qua in re apud me tu plurimum valuisti. Sed hæc coram. Fac modò, ut venias. Vale.

M. T. C. T. P. ATTICO S. P. D.

14.

Att. lib. 1. Epist. 12.

ASiam Quinto suavissimo fratri obtigisse audisti. Non enim dubito, quin celerius tibi hoc rumor, quàm ullius nostrum literæ nuntiârint. Nunc, quoniam & laudis avidissimi semper fuimus, & præter cæteros *φιλέμεν* & sumus, & habemur, & multorum odia, atque inimicitias Reipub. causâ

suscepimus : παντοῖης δεξιῆς μεμερήσμεν : curaque , & effice , ut ab omnibus & laudemur , & amemur. His de rebus plura ad te in ea Epistola scribam , quam ipsi Quinto dabo. Tu velim me certiozem facias , quid de meis mandatis egeris , atque etiam , quid de tuo negotio. Nam ut Brundusio profectus es , nullæ mihi abs te sunt redditæ literæ. Valde aeo scire quid agas. Idib. Martiis. Vale.

M. T. C. T. P. ATTICO S. P. D.

15. *Ad Attic. lib. 2. Epist. II.*

VOlo ames constantiam meam. Ludos Antii spectare non placet. Est enim εἰσοσάκιον , cùm velim vitare omnium deliciarum suspicionem , repente ἀναφαίνεται , non solum delicatè , sed etiam ineptè peregrinantiem. Quare usque ad Non. Majas te in Formiano expectabo. Nunc fac ut sciam , quo die te visuri sumus. Ab Appii foro , horâ quartâ dederam , aliam paulò antè à tribus Tabernis. Vale.

M. T. C. T. P. ATTICO S. P. D.

16. *Att. lib. 2. Epist. 12.*

NArro tibi : planè relegatus mihi videor , posteaquam in Formiano sum. Dies enim nullus erat Antii cùm essem , quo die non melius scirem Romæ quid ageretur , quàm ii , qui erant Romæ. Etenim literæ tuæ non solum quid Romæ , sed etiam quid in Rep. neque solum quid fieret , verùm etiam quid futurum esset , indicabant. Nunc nisi quid ex prætereunte viatore exceptum est , scire nihil possumus. Quare quanquam jam te ipsum exspecto,

specto, tamen isti puero, quem ad me statim iussi recurrere, da ponderosam aliquam epistolam, plenam omnium non modò actorum, sed etiam opinionum tuarum: ac diem, quo Româ sis exiturus, cura ut sciam. Nos in Formiano esse volumus usque ad pridie Non. Majas: eò si ante eam diem non veneris, Romæ te fortasse videbo. Nam Arpinum quid ego te invitem? *συναί, ἀλλ' αγαθή κυρόσσοφία, ἔτσι ἐγώγε, ἥς γαίης δυνάμει γλυκερώτερον ἄλλο ἰδίωθι.* Hæc igitur. Cura ut valeas.

M. T. C. T. P. ATTICO S. P. D.

17.

Att. lib. 3. Epist. 14.

QUOD ad te scripseram me in Epiro futurum: posteaquam extenuari spem nostram & evanescere vidi, mutavi consilium, nec me Thessalonicâ commovi, ubi esse constitueram, quoad aliquid ad me de eo scriberes, quod proximis literis scripseras fore, uti secundum comitia aliquid de nobis in Senatu ageretur: id tibi Pompejum dixisse. Quâ de re quoniam comitia habita sunt, tuque nil ad me scribis; perinde habebō, ac si scripisses, nihil esse: meque temporis non longinqui spe ductum esse molestè feram. Quem autem motum te videre scripseras, qui nobis utilis fore videretur, eum nuntiant, qui veniunt, nullum fore. In T. Pl. Dess. reliqua spes est: quam si expectâro, non erit, quod putes me causæ meæ, ac voluntati meorum defuisse. Quod me sæpè accusas, cur hunc meum casum tam graviter feram, debes ignoscere, cum ita me afflictum videas, ut neminem unquam nec

videris, nec audieris. Nam quòd scribis, te audire, me etiam mentis errore ex dolore effici: mihi verò mens integra est. Atque utinam jam in periculo fuisset, cùm ego iis, quibus salutem meam charissimam esse arbitrabor, inimicissimis, crudelissimisque usus sum, qui ut me paulùm inclinari timore viderunt, sic impulerunt, ut omni suo scelere, & perfidiâ abuterentur ad exitium meum. Nunc quoniam jam est Cyzicum nobis eundum, quò rariùs ad me literæ perferentur, hoc velim diligentius omnia, quæ putâtis me scire opus esse, perscribas. Quintum fratrem meum fac diligas, quem ego miser si incolumen relinquo, non me totum periisse arbitrabor. Vale. Non. Sextil.

M. T. C. T. P. ATTICO S. P. D.

18.

Att. lib. 3. Epist. 13.

EX tuis literis plenus sum expectatione de Pompejo, quidnam de nobis velit, ut ostendat. Comitia enim credo esse habita, quibus absolutis, scribis, illi placuisse agi de nobis. Si tibi stultus esse videor, qui sperem, facio tuo jussu: etsi scio, te iis epistolis me potiùs, & meas spes solitum esse remorari. Nunc velim mihi planè perscribas, quid videas. Scio nos nostris multis peccatis in hanc ærumnam incidisse, ea, si qui casus aliqua ex parte correxerint, minùs molestè feremus nos vixisse, & adhuc vivere. Ego propter viæ celebritatem, & quotidianam expectationem rerum novarum non commovi me adhuc Thessalonicâ: sed jam extrudimur, non à Planco (nam is quidem retinet) verùm ab ipso loco

minimè appposito, ad tolerandam in tanto luctu calamitatem. In Epirum igitur, ut scripseram, non ivi, quòd subito mihi adversi nuntii venerant, & literæ, quare nihil esset necesse, quàm proximè Italianam esse. Hinc si aliquid à Comitibus audierimus, nos in Asiam convertemus: neque adhuc stabat, quo potissimùm, sed scies. Vale. XII. Calend. Sex. Thessalonicæ.

M. T. C. T. P. ATTICO S. P. D.

19.

Att. lib. 4. Epist. 13.

Nestorius noster me per literas facit certiore, te Româ ad VI. Idus Mæji putare profectum esse, tardiùs, quàm dixerat: quòd minùs valuisses: si jam meliùs vales, vehementer gaudeo. Velim domum ad tuos scribas, ut mihi libri tui pateant, non secus, ac si ipse adesses, cum ceteri, tum Varronis. Est enim mihi utendum quibusdam rebus ex iis libris ad eos, quos in manibus habeo: quos ut spero, tibi valde probabo. Velim, si quid fortè novi habes, maximè à Quinto fratre, deinde à C. Cæsare, & si quid fortè de Comitibus, de Rep. fortè (soles enim tu hæc festinè odorari) conscribas ad me. Si nihil habebis; tamen scribas aliquid. Nunquam enim mihi tua epistola, aut intempestiva, aut loquax visa est. Maximè autem rogo, rebus tuis, totoque itinere ex sententia confecto, nos quàm primùm revisas. Dionysium jube salvere. Cura ut valeas.

M. T. C. T. P. ATTICO S. P. D.

20.

Att. lib. 5. Epist. 2. & 3.

AD Sextum Iduum Maj. cùm has dabam literas ex Pompejano proficiscebar, ut eo die manerem in Trebulano apud Pontium, ibi mihi tuæ literæ binæ redditæ sunt tertio abs te die. Eodem autem è Pompejano Philotimo dederam ad te literas, nec verò nunc erat sanè quid scriberem. Qui de Repub. rumores, scribe quæso. In oppidis enim summum video timorem, sed multa inania. Quid de iis cogites, & quando, scire velim. Ad quas literas tibi rescribi velis, nescio. Nullas enim adhuc acceperam, præter quæ mihi binæ semel in Trebulano redditæ sunt, quarum alteræ edictum Pub. Licinii habebant, (erant autem Non. Majis) datæ alteræ rescriptæ ad meas Minturnenses. Quàm vereor, ne quid fuerit *ερωδαιστος* in iis, quas non accepi, quibus rescribere vis. Apud Lentulum ponam te in gratiam. Dionysius nobis cordi est. Nicanor tuus operam dat mihi egregiam. Jam deest quid scribam, & licet * Beneventi: cogitabam hoc de nostra continentia & diligentia esse satis. Facimus satis L. Pontio. Ex Trebulano ad VI. Idus Maji. Vale.

* *Alii, Jam deest quid scribam, & licet Beneventi cogitabam, &c. Nihil est amplius quid scribam, & Beneventi potero scribere. Quid verò ad meam continentiam pertinet, puto hoc satis esse, qui L. Pontio, quamvis amico, pro hospitio satisfaciam.*

M. T. C. T. P. ATTICO S. P. D.

21.

Att. lib. 5. Epist. 6.

Tarentum veni ad XV. Calend. Jun. quòd Pontium statueram expectare. Commodissimum duxi dies eos, quoad ille veniret, cum Pompejo consumere: eoque magis, quòd ei gratum esse id videbam. Quin etiam à me petierat, ut secum, & apud se essem quotidie, quod concessi libenter: multos enim ejus præclaros de Repub. sermones accipiam: instruat etiam consiliis idoneis ad hoc nostrum negotium. Sed ad te brevior jam in scribendo incipio fieri: dubitans Romæ ne sis, an jam profectus: quod tamen quoad ignorabo, scribam aliquid potius, quàm committam, ut tibi, cum possint reddi à me literæ, non reddantur. Nec tamen jam habeo, quid aut mandem tibi, aut narrem. Mandavi omnia quidem, quæ tu ut polliceris, exhaustis: narrabo, cum aliquid habebo novi. Illud tamen non desinam, dum te adesse putabo, de Cæsaris nomine rogare, ut confectum relinquant. Avidè expecto tuas literas, & maximè, ut noverim tempus profectionis tuæ. Vale.

M. T. C. T. P. ATTICO S. P. D.

22.

Att. lib. 7. Epist. 4.

Dionysium flagrantem desiderio tui, mihi ad te, nec meherculè æquo animo, sed fuit concedendum. Quem quidem cognovi cum doctum (quod mihi jam antè erat notum) tum sanctum, plenum officii, studiosum etiam meæ laudis, frugi

hominem, ac, ne libertinum laudare videar, planè virum bonum. Pompejum vidi IV. Idus Decemb. fuimus unà horas duas fortasse: magnâ lætitiâ mihi visus est affici meo adventu: de triumpho hortari, suscipere partes tuas: monere, ne antè in senatum accèderem, quàm rem consecissem, ne dicendis sententiis aliquem Tribunum alienarem. Quid quæris? in hoc iudicio, & officio sermonis nihil potuit esse prolixius. De Rep. autem ita mecum locutus est, quasi non dubium bellum haberemus: nihil ad spem concordiæ. Planè illum ab se alienatum cùm antea intelligeret, tum verò proximè iudicâsse. Venisse Hircium à Cæsare, qui esset illi familiarissimus, ad te non accessisse. Et cùm ille ad VIII. Idus Decemb. vesperi venisset, Balbus de tota re constituisset, ad VII. Iduum ad Scipionem ante lucern venisse, multa de nocte profectum esse ad Cæsarem, hoc illi *tanquam cœdes* videbatur esse alienationis. Quid multa? nihil me aliud consolatur, nisi quòd illum, cui etiam inimici alterum consulatum, fortuna summam potentiam dederat, non arbitror fore tam amentem, ut hæc in discrimen adducat. Quod si ruere cœperit, ne ego multa timeo, quæ non audeo scribere, sed ut nunc est, ad III. Non. Jan. ad urbem cogito. Vale.

M. T. C. T. P. ATTICO S. P. D.

23.

Att. lib. 7. Epist. 6.

Planè deest quod ad te scribam, nota omnia tibi sunt: nec ipse habeo à te quid expectem. Tantùm igitur nostrum illud solenne servemus, ut ne, quem

quem isthuc euntem sine literis dimittamus. De Rep. valde timeo, nec adhuc fere inveni, quod non concedendum putarem Cæsari, quod postulareret potius, quam depugnandum. Est illa quidem impudens postulatio, opinione valentior. Cur autem nunc primum ei resistamus? *ἢ γὰρ αὐτὸς μείζον ἔπεισο κλονῶν*, quam cum quinquennium prorogabamur, aut cum absentis ratio haberetur, ferebamus. Nisi forte hæc illi tum arma dedimus, ut hunc cum bene parato pugnaremus. Dices, quid tu igitur sensurus es? Non idem, quod dicturus. Sentiam enim omnia facienda, ne armis decertetur: dicam idem quod Pompejus, neque id faciam humili animo. Sed rursus hoc permagnum Reipub. malum est, & quodammodo mihi præter ceteros non rectum, me in tantis rebus à Pompejo dissidere. Vale.

M. T. C. T. P. ATTICO S. P. D.

24.

Att. lib. 7. Epist. 10.

SUbitò consilium cœpi, ut antè quàm luceret, exirem, ne qui conspectus fieret, aut sermo, licitoribus præsertim laureatis. De reliquo neque herculè quid agam, nec acturus quid sim, scio: ita sum perturbatus temeritate nostri amentissimi consilii. Tibi verò quid suadeam, cujus ipse consilium exspecto? Cneus noster quid consilii ceperit capiãtve nescio: adhuc in oppidis coarctatus, sed stupent omnes. Si in Italia consistat, erimus unà: sin cedet, * consilii res est. Adhuc certè (nisi ego insanio) stultè omnia, & incautè. Tu quæso

ad me crebrò scribe, vel quod in buccam venerit. Vale.

* *Alii, consilii res est adhuc incerti. Nisi, &c. ommissa parenthesi, incautè agi iudicio.*

M. T. C. T. P. ATTICO S. P. D.

25.

Att. lib. 7. Epist. 18.

Nihil habeo, quod ad te scribam: quin etiam eam epistolam, quam eram elucubratus, ad te non dedi; erat enim plena spei bonæ, quod & concionis voluntatem audieram, & illum conditionibus usurum putabam, præsertim suis. Ecce tibi IV. Nonas Februar. manè accepi literas tuas, Philotimi, Furnii, Curionis ad Furnium: quibus irridet L. Cæsaris legationem, planè oppressi videmur, nec quid consilii capiam, scio: nec meherculè de me laboro: de pueris quid agam non habeo. Capuam tamen proficiscebam hæc scribens, quò faciliùs de Pompeji rebus cognoscerem. Vale.

M. T. C. T. P. ATTICO S. P. D.

26.

Att. lib. 7. Epist. 19.

Brevi loquentem me jam tempus ipsum facit, pacem enim desperavi. Bellum nostri nullum administrant. Cave enim putes, quicquam esse minoris his Coss. quorum ego jussu spe audiendi aliquid, & cognoscendi nostri apparatus, maximo imbri Capuam veni, pridie Nonas, ut eram jussus. Illi autem nondum venerant, sed erant venturi, inanes, imparati. C. autem Luceriæ dicebatur esse, & adire cohortes Legionum Accinarum non

firmis-

firmiffimarum. At illum ruere nuntiant, & jam jamque adesse, non ut manum conferat, (quicum enim?) sed ut fugam intercludat. Ego autem in Italia *ἔσται πλοῦτος*, nec te id consulo: sin extra, quid ago? ad manendum, hyems, lictores, improvidi, & negligentes Duces: ad fugam hortatur amicitia Cnei, causa bonorum, turpitudine conjungendi cum Tyranno. Qui quidem incertum est, Phalarimne, an Pisistratum sic imitaturus. Hæc velim explices, & me juves consilio. Etsi te ipsum istic jam carere puto: sed tamen quantum poteris. Ego si quid hîc hodie novi cognovero, scies. Jam enim aderunt Coss. ad suas Nonas. Tuas quotidie literas expectabo. Ad has autem cum poteris, rescribas. Mulieres, & Cicerones in Formiano reliqui. Vale.

M. T. C. ATTICO. S. P. D.

27.

Att. lib. 7. Epist. 21.

PEdem in Italia video nullum esse, qui non in illius potestate sit. De Pompejo scio nihil, eumque, nisi in navim se contulerit, exceptum iri puto. O celeritatem incredibilem! Hujus autem nostri. Sed non possum sine dolore accusare eum, de quo angor & crucior. Tu cædem non sine causa times, non quo minus quicquam Cæsari expediat ad diuturnitatem victoriæ, & dominationis: sed video, quorum arbitrio sit acturus. Rectè sic censeo cedendum de oppidis iis: egeo consilii: quod optimum factu videbitur, facies. Cum Philotimo loquere, atque adeo Terentiam habebis Idib. Ego quid

quid agam? quâ aut terrâ, aut mari persequar eum, qui ubi sit, nescio? Et si terrâ quidem, quâ possum? Mari, quò trajiciam? Igitur istic me fac posse tutò. Multi enim hortantur: num etiam honesti? Nullo modo quidem. A te petam consilium, ut soleo. Explicari res non potest: sed tamen si quid in mentem venit, velim scribas, & ipse, quid sis acturus. Vale.

M. T. C. T. P. ATTICO S. P. D.

28.

Att. lib. 7. Epist. 23.

Philotimi literæ me quidem non nimis, sed eos qui in his locis erant, admodum delectârunt. Ecce postridiè Cassii literæ Capuâ à Lucretio familiarî ejus, Nigidium à Domitio Capuam venisse: eum dicere, Vibullium cum paucis militibus è Piceno currere ad Cn. Confestim insequi Cæsarem: Domitium non habere militum vim. Idem scripsit: Coss. Capuâ discessisse. Non dubito, quin Cneus in fuga sit: modò effugiat. A Consilio fugiendi, ut tu censes, absum. Vale.

M. T. C. T. P. ATTICO S. P. D.

29.

Att. lib. 7. Epist. 24.

Cum dedissem ad te literas tristes, & metuo ne veras, de Lucretii ad Cassium literis Capuam missis. Cephalio venit ad nos. Attulit etiam à te literas hilariores, nec tamen firmas, ut soles. Omnia faciliùs credere possum, quàm quod scribitis, Pompejum exercitum habere. Nemo huc ita affert, omniaque quæ nolim. O rem miseram!

malas

malas causas semper obtinuit, in optima concidit. Quid dicam, nisi illud? eum nescisse, neque enim erat difficile hoc nescisse. Erat enim ars difficilis rectè Rempub. regere. Sed jam, jamque omnia sciemus, & scribemus ad te statim. Vale.

M. T. C. T. P. ATTICO S. P. D.

30.

Fam. lib. 8. Epist. 7.

UNum etiam restat amico nostro ad omne dedecus, ut Domitio non subveniat. At nemo dubitat, quin subsidio venturus sit, ego non puto. Deseret igitur talem civem, & eos, quos unà scis esse, cùm habeat præsertim & ipse cohortes triginta? Domitius (nisi me omnia fallunt) deseret: incredibiliter pertimuit: nihil spectat, nisi fugam, cui tu (video enim quid sentias) me comitem putas debere esse. Ego verò quem fugiam, habeo, quem sequar, non habeo. Quòd enim tu meum consilium laudas, & memorandum dicis, male, quòd dixerim, me cum Pompejo vinci, quàm cum istis vincere. Ego verò malo: sed cum illo Pompejo, qui tum erat, aut qui mihi esse videbatur. Cum hoc verò, qui ante fuit, quàm* sciat, aut quem fugiat, aut quò: qui nostra tradidit: qui patriam reliquit: Italiam deseruit: si malui, contigit, victus sum: quod superest, nec ista videre possum, quæ nunquam timui, ne viderem: nec meherculè istum, propter quem mihi non modò meis, sed memetipso carendum est. Ad Philotimum scripsi de viatico, sive à moneta (nemo enim solvit) sive ab Op-

piis tuis contubernalibus. Cætera apposita tibi mandabo. Vale.

* *Alii, quos unà scis esse, cùm habeat præsertim & ipse cohortes XXX. Nisi me omnia fallunt, deseret. Incredibiliter, &c.*

C. POMP. PROC. M. T. C. IMP. S. P. D.
31. *Att. lib. 8. Epist. 14.*

Tuas literas libenter legi. Recognovi enim tuam pristinam virtutem etiam in salute communi. Coss. ad eum exercitum, quem in Appulia habui, venerunt. Magnopere te hortor pro tuo singulari perpetuoque studio in Remp. ut te ad nos conferas, ut communi consilio Reip. afflictæ opem, atque auxilium feramus. Censeo viâ Appiâ iter facias, & celeriter Brundisium venias. Cura, ut valeas.

C. POMP. PROC. L. DOM. PROC. S. P. D.
32. *Att. lib. 8. Epist. 18.*

Miror te ad me nihil scribere, & potius ab aliis quam à te de Republ. certiores fieri. Nos, disjectâ manu, pares adversariis esse non possumus. Contractis nostris copiis spero nos & Reip. & saluti communi prodesse posse. Quamobrem cùm constituisses, ut Vibullius mihi scripserat, ad V. Id. Febr. Corfinio proficisci cum exercitu, & ad me venire, miror, quid causæ fuerit, quare consilium mutâris. Nam illa causa, quam mihi Vibullius scribit, levis est, te propterea moratum esse: quod

quòd áudieris Cæsarem firmo progressu in castrum Truentinum venisse. Quantò enim magis appropinquare adversarius cœperat, eò tibi celerius agendum erat, ut te mecum jungeres, priusquàm Cæsar aut tuum iter impedire, aut me abs te excludere posset. Quamobrem etiam te rogo, & hortor, id quod non destiti superioribus literis à te petere, ut primo quoque die Luceriam advenires, antequam copiæ, quas instituit Cæsar contrahere, in unum locum coactæ, nos à nobis distrahant. Sed si erunt, qui te impediunt, ut illas suas servent, æquum est me à te impetrare, ut cohorteis, quæ ex Piceno & Camerino venerunt, quæ fortunas suas reliquerunt, ad me missum facias. Vale.

CN. POMP. L. DOMITIO S. P. D.

33.

Att. lib. 8. Epist. 20.

Literæ mihi à te redditæ sunt ad XIV. Calend. Mart. in quibus scribis, Cæsarem apud Corfinium castra posuisse, quod putavi, & præmonui, sit, ut nec in præsentia committere tecum prælium velit, & omnibus copiis conductis te implicet, ne ad me iter expeditum tibi sit, atque istas copias conjungere optimorum civium possis cum his legionibus, de quarum voluntate dubitamus, quo magis etiam tuis literis sum commotus. Neque enim eorum militum, quos mecum habeo, voluntati satis confido, ut de omnibus fortunis Reip. dimicem. Neque etiam, qui ex delectibus conscripti sunt, à Coss. convenerunt. Quare da operam, si ullâ ratione etiam nunc efficere potes, ut

te explices, & huc quàm primùm venias, antequam omnes copiæ adversariorum conveniant. Neque enim celeriter ex delectibus huc homines convenire possunt: & si convenirent, quantum iis committendum sit, quod inter se ne noti quidem sunt, contra veteranas legiones, non te præterit. Vale.

M. T. C. T. P. ATTICO S. P. D.

34

Att. lib. 8. Epist. 21.

Lippitudinis meæ signum tibi sit librarii manus, & eadem causa brevitatis: etsi nunc quidem quod scriberem, nihil erat, omnis exspectatio nostra erat in nuntiis Brundusinis. Si nactus hic esset Cn. nostrum, spes dubia pacis: sin ille antè transmisisset, exitiosi belli metus. Sed vidésne, in quem hominem inciderit Resp.? quàm acutum? quàm vigilantem? quàm paratum? Si meherculè neminem occiderit, ne cuiquam quicquam ademerit, ab iis, qui eum maximè timuerant, maximè diligetur. Multùm mecum municipales homines loquuntur, multùm rusticani. Nihil profus aliud curant, nisi agros, nisi villulas, nisi nummulos suos. Et vide quàm conversa res est: illum, quo antè confidebant, metuunt: hunc amant, quem timebant. Id quantis nostris peccatis, vitiisque venerit, non possum sinè molestia cogitare. Quæ autem impendere putarem, scripseram ad te, & jam tuas literas exspectabam. Vale.

C. CÆSAR. IMP. M. T. C. S. P. D.

35.

Att. lib. 9. Epist. 5.

CUm Furnium nostrum tantum vidissem, neque loqui, neque audire me commodè potuisset proferantem, atque essem in itinere præmissis jam legionibus, præterire tamen non potui, quin & scriberem ad te, & illum mitterem, gratiasque agerem. Etsi hoc officium & feci sæpè, & sæpiùs mihi facturum videor: ita de me mereris. In primis à te peto, quoniam confido me celeriter ad urbem venturum, ut te sibi videam, ut tuo consilio, gratiâ, dignitate, ope omnium rerum uti possim. Ad propositum revertar: festinationi meæ, brevitatiq̃ue literarum ignosces: reliqua ex Furnio cognosces. Vale.

C. CÆS. OPPIO ET COR. BALBO S. P. D.

36.

Att. lib. 9. Epist. 8.

GAudeo meherculè vos significare literis, quàm valde probetis ea, quæ apud Corfinium sunt gesta. Consilio vestro utar libenter, & hoc libentiùs, quòd mea sponte facere constitueram, ut quàm lenissimum me præberem, & Pompejum darem operam, ut reconciliarem. Tentemus hoc modo, si possumus, omnium voluntates recuperare, & diurnâ victoriâ uti, quando reliqui crudelitate odium effugere non potuerunt, neque victoriam diutiùs tenere præter unum L. Sullam, quem imitaturus non sum. Hæc nova sit ratio vincendi, ut misericordiâ, & liberalitate nos muniamus. Id enim quemadmodum fieri possit, nonnulla mihi in men-

tem veniunt, & multa reperiri possunt. De iis rebus rogo vos, ut cogitationem suscipiatis, Cn. Magium Pompeji præfectum deprehendi scilicet, & meo instituto usus sum, & eum statim missum feci. Jam duo præfecti fabrùm Pompeji in meam potestatem venerunt, & à me missi sunt. Si volent grati esse, debebunt Pompejum hortari, ut malit mihi esse amicus quàm iis, qui & illi, & mihi semper fuerunt inimicissimi: quorum artificiis effectum est, ut Resp. in hunc statum perveniret. Valete.

M. T. C. CÆSARI S. P. D.

37.

Att. lib. 9. Epist. 13.

UT legi tuas literas, quas à Furnio nostro acceperam, quibus mecum agebas, ut ad urbem essem, te velle uti meo consilio & dignitate meâ: minùs sum admiratus. De gratia & de opere quid significares, mecum ipse quærebam: spe tamen deducebar ad eam cogitationem, ut te pro tua admirabili, ac singulari sapientia, de otio, de pace, de concordia civium agi velle arbitrarer, & ad eam rationem existimabam satis aptam esse & naturam, & personam meam. Quod si ita est, & si qua de Pompejo nostro tuendo, & tibi, & Reip. reconciliando, cura te attingit; magis idoneum, quàm ego sum, ad eam causam profectò reperies neminem, & qui illi semper, & senatui, cum primùm potui, pacis author fui. Nec sumptis armis belli ullam partem attigi, judicavique te eo bello violari, contra cujus honorem, populi Romani beneficio concessum inimici, atque invidi niterentur.

Sed

Sed ut eo tempore non modò ipse author dignitatis tuæ fui, verùm etiam cæteris author ad te adjuvandum: sic me nunc Pompeji dignitas vehementer movet. Aliquot enim sunt anni, cùm vos duos elegeri, quos præcipuè colerem, & quibus essem, sicut sum, amicissimus. Quamobrem à te peto, vel potius precibus omnibus oro, & obtestor, ut in tuis maximis curis aliquid impertias temporis huic quoque cogitationi, ut tuo beneficio bonus vir, gratus, pius denique esse in maximi beneficii memoria possim. Quæ si tantùm ad me ipsum pertinerent, sperarem me à te tamen impetraturum: sed ut arbitror, & ad tuam fidem, & ad Remp. pertinet, me & ad pacem utriusque vestrùm, & ad civium concordiam, per te quàm accommodatissimum conservari. Ego, cùm antea tibi de Lentulo gratias egissem, cùm ejus salutem, qui mihi fuerat, fuisses: tamen ejus literis lectis, quas ad me gratissimo animo de tua liberalitate, beneficioque misit, eandem me salutem à te accepisse putavi, quam ille: in quem, si me intelligis esse gratum, cura obsecro, ut etiam in Pompejum esse possim. Vale.

L. T. COR. BALBUS M. T. C. IMP. S. P. D.

38.

Att. lib. 9. Epist. 16.

CÆsar nobis literas perbreves misit, quarum exemplum subscripsi. Brevitate Epistolæ scire poteris, eum valde esse distentum, qui tanta de re tam breviter scripserit. Si quid præterea novi fuerit, statim tibi scribam. Cæsar Oppio, Cornelioque S. Ad VII. Id. Mart. Brundisium veni: ad

murum castra posui: Pompejus est Brundusii: misit ad me C. Magium de Pace, quæ visa sunt, respondi. Hoc vos statim scire volui. Cùm in spem venero de compositione aliquid me conficere, statim vos certiores faciam. Valete. Quomodo me nunc putas, mi Cicero, torqueri; postquam rursus in spem pacis veni, ne qua res compositionem eorum impediatur? namque quod absens facere possum opto: quòd si unà essem, aliquid fortasse proficere possem. Nunc exspectatione crucior. Vale.

M. T. C. T. P. ATTICO S. P. D.

39.

Att. lib. 10. Epist. 2.

EGO cùm accepissem tuas literas Nonis Aprilis, quas Cephalio attulerat, essemque Minturnis postridiè mansurus, & inde protinus: sustinui me in Arcano fratris, ut dum aliquid certius afferretur, occultiore in loco essemus, agerenturque nihilominus, quæ sinè nobis agi possunt. Jam adest, & animus ardet, nec est quicquam quò, & quà: sed hæc nostra erit cura, & peritorum. Tu tamen quoad poteris, ut adhuc fecisti, nos consilio juvabis. Res sunt inexplicabiles, fortunæ sunt committenda omnia, sinè spe conamur ulla. Melius si quid acciderit, mirabimur. Dionysium nolim ad me profectum, de quo ad me Tullia mea scripsit: sed & tempus alienum est, & homini non amico nostra incommoda, tanta præsertim, spectaculo esse nollem: cui te meo nomine inimicum esse nolo. Vale.

CÆSAR IMP. M. T. C. IMP. S. D.

40.

Att. lib. 10. Epist. 9.

ETŭ te nihil temerè , nihil imprudenter factu-
rum judicâram , tamen permotus hominum
famâ , scribendum ad te existimavi , & pro nostra
benevolentia petendum , ne quo progredereris , in-
clinatâ jam re , qua integra etiam progrediendum
tibi non existimâſſes : Namque & amicitix gravio-
rem injuriam feceris , & tibi minùs commodè con-
ſulueris , ſi non fortunæ obſecutus videbere . Omnia
enim ſecundiffima nobis , adverſiffima illis accidiffe
videntur : nec cauſam ſecutus (eadem enim tum
fuit , cùm ab eorum conſiliis abeſſe judicâſti) ſed
meum aliquod factum condemnâſſe videbere : quo
mihi gravius abs te nihil accidere poteſt : Quòd ne
facias , pro jure noſtræ amicitix à te peto . Poſtre-
mò quid viro bono , & quieto , & bono civi magis
convenit , quàm abeſſe à civilibus controverſiis ?
Quod nonnulli cùm probarent , periculi cauſâ ſe-
qui non potuerunt . Tu explorato & vitæ meæ
teſtimonio , & amicitix judicio , neque tutius , ne-
que honeſtius reperies quicquam , quàm ab omni
contentione abeſſe . Vale .

M. T. C. T. P. ATTICO S. P. D.

41.

Att. lib. 11. Epist. 18.

DE illius ab Alexandria diſceſſu nihil adhuc ru-
moris : contraque opinio , valde eſſe impe-
ditum . Itaque nec mitto , ut conſtitueram , Cice-
ronem , & te rogo , ut me hinc expedias . Quod-

vis enim supplicium levius est hac mansione. Hac de re & ad Antonium scripsi, & ad Balbum, & ad Oppium. Sive enim bellum in Italia futurum est, sive classibus utetur, hinc me esse minimè convenit: quorum fortasse utrumque erit. Alterum certè intellexi omnino ex Oppii sermone, quem tu mihi scripsisti, quæ istorum via esset. Sed, ut eam flectas, te rogo. Nihil omnino jam exspecto, nisi miserum. Sed hoc perditius, in quo nunc sum, fieri nihil potest. Quare cum Antonio loquere velim: & cum istis, & rem ut poteris, expedias, & mihi quamprimùm de omnibus rebus rescribas. Vale. XII. Calend. Quintil.

M. T. C. T. P. ATTICO S. P. D.

42.

Att. lib. II. Epist. 21.

CUm tuis dare possem literas, non prætermisi, etsi quid scriberem, non habebam. Tu ad nos & rariùs scribis, quàm solebas, & brevius: credo quia nihil habes, quod me putes libenter legere, aut audire posse. Verumtamen velim, si quid erit, qualecunque erit, scribas. Est autem unum, quod mihi sit optandum, si quid agi de pace possit: quod nulla equidem habeo in spe: sed quia tu leviter interdum significas, cogis me sperare, quod optandum vix est. Philotimus dicitur secedere Idibus Sex. nihil habeo de eo ampliùs. Tu velim ad ea mihi rescribas, quæ ad te antea scripsi. Mihi tantum temporis satùs est, dum in pessimis rebus aliquid caveam, qui nihil unquam cavi. Vale. XI. Calend. Sextil.

M. ANTONIUS COS. M. T. C. S. P. D.

43.

Att. lib. 14. Epist. 14.

Occupationibus est factum meis, & subitâ tuâ profectio, ne tecum coram de hac re agerem: quam ob causam vereor, ne absentia mea levior sit apud te. Quod si bonitas tua responderit iudicio meo, quod semper habui de te, gaudebo. A Cæsare petii, ut Sestium Clodium restitueret: impetravi. Erat mihi in animo etiam tum, sic uti beneficio ejus, si tu concessisses, quo magis laboro, ut tuâ voluntate id per me facere nunc liceat. Quod si duriolem te ejus miseræ & afflictæ fortunæ præbes: non contendam ego adversus te, quanquam videor, debere tueri commentarium Cæsaris. Sed meherculè si humaniter, & sapienter, & amabiliter in me cogitare vis, facilem te profectò præbebis: & voles P. Clodium in spe optima puerum positum existimare, non te infectatum esse, cum potueris amicos paternos. Patere obsecro te pro rep. videri gessisse simultatem cum patre ejus: non contempseris hanc familiam. Honestiùs enim & libentiùs deponimus inimicitias Reip. nomine susceptas, quàm contumaciæ: me deinde sine ad hanc opinionem jam nunc dirigere puerum, & tenero animo ejus persuadere, non esse tradendas posteris inimicitias. Quanquam tuam fortunam, Cicero, ab omni periculo abesse certum habeo: tamen arbitror, malle te quietam senectutem, & honorificam potius agere quàm sollicitam. Postremò meo jure te hoc beneficium rogo, nihil enim non tuâ causâ feci. Quod

si non impetro, per me Clodio daturus non sum, ut intelligas, quanti apud me authoritas tua sit: atque eo te placabiliorem præbeas. Vale.

M. T. C. PLANCO PR. DES. S. P. D.

44.

Att. lib. 16. Epist. 20.

Ignosce mihi, quòd cùm antea accuratissimè de Buthrotiis ad te scripserim, eadem de re sæpiùs scribam. Non meherculè, mi Plance, facio, quòd parùm confidam, aut liberalitati tuæ, aut nostræ amicitiae: sed cùm tanta res agatur Attici nostri, nunc verò etiam existimatio, ut id, quod probavit, Coss. nobis testibus & obsignatoribus, qui & decretis & responsis Cæsaris interfueramus, videbatur obtinere potuisse, præsertim cùm tota potestas ejus rei tua sit, ut ea, quæ Coss. decreverunt, secundùm Cæsaris decreta & responsa, non dicam comprobés, sed studiosè libenterque comprobés. Id mihi sic erit gratum, ut nulla res gratior esse possit. Etsi jam sperabam, cùm has literas accepisses, fore, ut ea, quæ superioribus literis à te petiissemus, impetrata essent: tamen non faciam finem rogandi, quoad nobis nuntiatum erit, te id fecisse, quod magna cum spe exspectamus. Deinde etiam confidore, ut alio genere literarum utamur, tibi que pro tuo summo beneficio gratias agamus. Quod si acciderit, velim sic existimes, non tibi tam Atticum, cujus permagna res agitur, quàm me, qui non minùs laboro, quàm ille, obligatum fore. Vale.

M. T. C. CAPITONI S. P. D.

45.

Att. lib. 16. Epist. 21.

Non dubito, quin mirere, atque etiam stomachere, quòd tecum de eadem re agam sæpiùs. Hominis familiarissimi, & mihi omnibus rebus conjunctissimi, permagna res agitur, Attici: cognovi ego tua studia in amicos, etiam in te amicorum: multum potes nos apud Plancum juvare. Novi humanitatem tuam. Scio quàm sis amicis jucundus. Nemo nos in hac causa plus juvare potest, quàm tu. Et res ipsa est firma, ut debet esse, quam Coss. de consilii sententia decreverunt, cum & lege, & S. C. cognoscerent: tamen omnia posita putamus in Planci tui liberalitate: quem quidem arbitramur cum officii tui, & Reip. causâ decretum Coss. comprobaturum, tum libenter nostrâ causâ esse facturum. Adjuvabis igitur mi Capito. Quod ut facias, vehementer etiam atque etiam rogo. Vale.

L I B E R I I I.

S E R V I U S S U L P I T I U S

M. T. CICERONI S. P. D.

I.

Fam. lib. 4. Epist. 5.

Posteaquàm mihi renunciatum est de obitu Tullia filiaë tuæ, sanè quàm pro eo, ac debui, graviter molestèque tuli, communemque eam calamit-

lamitatem existimavi. Qui si istuc affuissem, neque tibi defuissem, coramque meum dolorem declarassem. Et si genus hoc consolationis miserum atque acerbum est, propterea quia per quos id fieri debet, propinquos & familiares ipsi pari molestia afficiuntur, neque sine lachrymis multis id conari queunt, ut magis ipsi videantur aliorum consolatione indigere, quam aliis posse suum officium præstare: tamen quæ in præsentia mihi in mentem venerunt, decrevi brevi ad te perscribere: non quod ea te fugere existimem, sed quod forsitan dolore impeditus minus ea perspicias. Quid est, quod tantoperè te commoveat tuus dolor intestinus? cogita, quemadmodum adhuc fortuna nobiscum egerit: ea nobis erepta esse, quæ hominibus non minus quam liberi chara esse debent, patriam, honestatem, dignitatem, honores omnes: hoc uno incommodo addito, quid ad dolorem adjungi potuit? aut qui non in illis rebus exercitatus animus callere jam debet, atque omnia minoris existimare? An illius vicem, credo, doles? quoties in eam cogitationem necesse est, ut tu veneris, & nos sæpè incidimus, hisce temporibus non pessimè cum iis esse actum, quibus sine dolore licitum est mortem cum vita commutare? Quid autem fuit, quod illam hoc tempore ad vivendum magnopere invitare posset? quæ res? quæ spes? quod animi solatium? ut cum aliquo adolescente primario conjuncta, ætatem ageret? licitum est tibi, (credo) pro tua dignitate ex hac juventute generum deligere, cujus fidei liberos tuos, te tutò committere putares. An ut ea libe-

ros ex se pareret, quos cum florenteis videret, lætaretur? qui rem à parente traditam per se tenere possent? honores ordinatim in Repub. petitori essent? in amicorum negotiis libertate suâ uterentur? quid horum fuit, quod non priusquam datum est, ademptum sit? At verò malum est liberos amittere. Malum, nisi hoc pejus sit, hæc sufferre & perpeti. Quæ res mihi non mediocrem consolationem attulit, volo tibi commemorare: si fortè eadem res tibi minuere dolorem possit. Ex Asia rediens, cum ab Ægina Megaram versùs navigarem, cœpi regiones circumcirca prospicere: post me erat Ægina, ante Megara, dextrâ Pyræus, sinistrâ Corinthus: quæ oppida quodam tempore florentissima fuerunt: nunc prostrata, & diruta ante oculos jacent. Cœpi egomet mecum sic cogitare: Heu, nos homunculi indignamur, si quis nostrum interiit, aut occisus est, quorum vita brevior esse debet, cum uno loco tot oppidorum cadavera projecta jaceant! Visne tu te, Servi, cohibere, & meminisse hominem te esse natum? Crede mihi, cogitatione eâ non mediocriter sum confirmatus. Hoc idem si tibi videtur, fac ante oculos tibi proponas: modò uno tempore tot viri clarissimi interierunt: de imperio præterea tanta diminutio facta est: omnes provinciæ conquassatæ sunt: in unius mulierculæ animula si jactura facta sit, tantoperè commoveris? Quæ, si hoc tempore non suum diem obiisset, paucis post annis tamen ei moriendum fuit: quoniam homo nata fuerat. Etiam tu ab hisce rebus animum, ac cogitationem tuam avoca, atque ea potiùs remini-

scere,

scere, quæ digna tuâ personâ sunt: illam, quàm diu ei opus fuerit, vixisse: unâ cum Republ. fuisse: te patrem suum, prætorem, consulem, augurem vidisse: adolescentibus primariis nuptam fuisse: omnibus bonis propè perfunctam esse: cùm Resp. occideret, vitâ excessisse. Quid est, quod tu aut illa cum fortuna hoc nomine queri possitis? denique noli te oblivisci Ciceronem esse: & eum, qui aliis consueveris præcipere, & dare consilium: nec imitare malos medicos, qui in alienis morbis profitentur, sed tenere medicinæ scientiam: ipsi se curare non possunt: sed potiùs, quæ aliis tutè præcipere soles, ea tutè tibi subjice, atque apud animum propone. **NULLUS DOLOR EST, QUEM NON LONGINQUITAS TEMPORIS MINUAT ATQUE MOLLIAT.** Hoc te exspectare tempus tibi turpe est: ac non ei rei sapientiâ tuâ te occurrere. Quod si quis etiam inferis sensus est: qui illius amor in te fuit, pietasque in omnes suos, hoc certè illa te facere non vult. Da hoc illi mortuæ: da ceteris amicis ac familiaribus, qui tuo dolore moerent: da patriæ: ut si qua in re opus sit, operâ & consilio tuo uti possit. Denique quoniam in eam fortunam devenimus, ut etiam huic rei nobis serviendum sit: noli committere, ut quisquam te putet, non tam filiam, quàm Reip. tempora & aliorum victoriam lugere. Plura me ad te de hac re scribere pudet, ne videar prudentiæ tuæ diffidere. Quare si hoc unum proposuero, finem faciam scribendi. Vidimus aliquoties secundam pulcherrimè te ferre fortunam, magnamque ex ea re te laudem adipisci: fac aliquando intelligamus,

ad-

adversam quoque te æquè ferre posse, neque id majus, quàm debeat, tibi onus videri: ne ex omnibus virtutibus hæc una tibi videatur deesse. Quod ad me attinet, cùm te tranquilliore animo esse cognovero, de iis rebus, quæ hîc geruntur, quemadmodumque se provincia habeat, certio rem te faciam. Vale.

M. T. C. SERVIO SULPITIO S. P. D.

2.

Fam. lib. 4. Epist. 6.

EGo verò, Servi, vellem, ut scribis, in meo gravissimo casu affuisses. Quantum enim præsens me adjuvare potueris & consolando, & propè æquè dolendo, facilè ex eo intelligo, quòd literis tuis lætis aliquantulum acquievi. Nam & ea scripsisti, quæ levare luctum possent; & in me consolando, non mediocrem ipse animi dolo rem adhibuisti. Servius tamen tuus omnibus officiis, quæ illi tempore tribui potuerunt, declaravit, & quanti ipse me faceret, & quàm suum talem erga me animum tibi gratum putare fore: cujus officia jucundiora scilicet sæpè mihi fuerunt, nunquam tamen gratiora. Me autem non oratio tua solùm, & societas penè ægritudinis, sed etiam authoritas consolatur. Turpe enim esse existimo, me non ita ferre casum meum, ut tu tali sapientiâ præditus ferendum putas. Sed opprimor interdum: & vix resisto dolori, quòd ea me solatia deficiunt, quæ ceteris, quorum mihi exempla propono, simili in fortuna non defuerunt. Nam & Qu. Maximus, qui filium consularem clarum virum, & magnis rebus gestis ami-

sit : & L. Paulus, qui duos septem diebus, & no-
 ster Gallus, & M. Cato, qui summo ingenio,
 summâ virtute filium perdidit: iis temporibus fue-
 runt, ut eos tamen ipsorum dignitas consolaretur
 ea, quam ex Republ. consequerentur. Mihi au-
 tem amissis ornamentis iis, quæ ipse commemoras,
 quæque eram maximis laboribus adeptus, unum
 manebat illud solatium, quod ereptum est. Non
 amicorum negotiis, non Reip. procuracione impe-
 diebantur cogitationes meæ, nihil in foro agere li-
 bebat: aspicere curiam non poteram: existimabam,
 id quod erat, omnes me & industriæ meæ fructus,
 & fortunæ perdidisse. Sed cum cogitarem hæc mihi
 tecum, & cum quibusdam aliis esse communia: &
 cum frangerem jam ipse me, cogereque illa ferre
 tolleranter, habebam quò confugerem, ubi con-
 quiescerem, cujus in sermone & suavitate omnes
 curas, doloresque deponerem. Nunc autem hoc
 tam gravi vulnere etiam illa, quæ consenuisse vide-
 bantur, recrudescunt: non enim, ut tum me à
 Rep. mœstum domus excipiebat, quæ levaret: sic
 nunc domo mœrens, ad Rempub. confugere pos-
 sum, ut in ejus bonis acquiescam. Itaque & do-
 mo absum, & foro, quò nec eum dolorem, quem
 à Rep. capio, domus jam consolari potest, nec do-
 mesticum Resp. Quò magis te exspecto, teque vi-
 dere quamprimùm cupio: Major mihi ratio afferri
 nulla potest, quàm conjunctio consuetudinis, ser-
 monumque nostrorum: quanquam sperabam tuum
 adventum (sic enim audiebam) appropinquare.
 Ego autem, cum multis de causis te exopto quam-
 primùm

primùm videre, tum etiam, ut antè commentemur inter nos, quâ ratione nobis traducendum sit hoc tempus, quod est totum ad unius voluntatem accommodandum, & prudentis & liberalis, & (ut perspexisse videor) nec à me alieni, & tibi amicissimi. Quod cum ita sit, magnæ tamen est deliberationis, quæ ratio sit ineunda nobis, non agendi aliquid, sed illius concessu & beneficio quiescendi. Vale.

M. T. C. LUCEIO Q. FILIO S. P. D.

3.

Fam. lib. 5. Epist. 12.

COram me tecum eadem hæc agere sæpè conantem deterruit pudor quidam penè subrusticus, quæ nunc exponam absens audaciùs: epistola enim non erubescit. Ardeo cupiditate incredibili, neque ut ego arbitror, reprehendendâ, nomen ut nostrum scriptis illustretur & celebretur tuis. Quod etsi mihi sæpè ostendis te esse facturum: tamen ignoscas velim huic festinationi meæ. Genus enim scriptorum tuorum, etsi erat semper à me vehementer expectatum, tamen vicit opinionem meam: meque ita vel cepit, vel incendit, ut cuperem quam celerrimè res nostras monumentis commendari tuis. Non enim me solum commemoratio posteritatis ad spem quandam immortalitatis rapit, sed etiam illa cupiditas, ut vel authoritate testimonii tui, vel indicio benevolentiae, vel suavitate ingenii vivi perfrusmur. Neque tamen hæc cum scribebam, eram nescius, quantis oneribus premerere susceptarum rerum & jam institutarum: sed quia videbam, Italici belli & civilis historiam jam penè à te esse per-

fectam (dixeras autem mihi, te reliquas res ordiri) deesse mihi nolui, quin te admonerem, ut cogitares, conjunctè ne malles cum ceteris rebus nostra contexere, ut multi Græci fecerunt, Calisthenes Troicum bellum, Timæus Pyrrhi, Polybius Numantinum, qui omnes à perpetuis suis historiis ea, quæ dixi bella, separaverunt: tu quoque ita civilem conjurationem ab hostilibus externisque bellis sejungeres. Equidem ad nostram laudem non multum video interesse: sed ad properationem meam quiddam interest, non te expectare donec ad locum venias, ac statim causam illam totam, & tempus arripere. Et simul si uno argumento unaque in persona mens tua tota versabitur, cerno jam animo, quantum omnia uberiora atque ornatiora futura sint. Neque tamen ignoro, quam impudenter faciam, qui primum tibi tantum oneris imponam (potest enim mihi denegare occupatio tua) deinde etiam ut ornes me, postulem. Quid si illa tibi non tantoperè videntur ornanda? SED TAMEN QUI SEMEL verecundiæ fines transierit, eum bene & naviter oportet esse impudentem. Itaque te planè etiam atque etiam rogo, ut & ornes ea vehementius, quam fortasse sentis, & in eo leges historiæ negligas, gratiamque illam (de qua suavissimè quodam in proëmio scripsisti) à qua te affici non magis potuisse demonstras, quam Herculem Xenophontium illum à voluptate. Ea si me tibi vehementius commendabit, nè aspernere, amorique nostro plusculum etiam quam concedit veritas, largiare. Quòd si te adducemus, ut hoc suscipias, erit (ut mihi persuadeo)

deo) materies digna facultate, & copiâ tuâ. A principio enim conjurationis usque ad reditum nostrum, videtur mihi modicum quoddam corpus confici posse, in quo & illâ poteris uti civilium commutationum scientiâ, vel in explicandis causis rerum novarum, vel in remediis incommodorum, cum & reprehendes ea, quæ vituperanda duces; & quæ placebunt, exponendis rationibus comprobabis. Et si liberius, ut consuevisti, agendum putabis, multorum in nos perfidiam, insidias, proditionem notabis. Multam etiam casus nostri tibi varietatem in scribendo suppeditabunt, plenam cujusdam voluptatis, quæ vehementer animos hominum in legendo scripto retinere possit. Nihil est enim aptius ad delectationem Lectoris, quàm temporum varietates, fortunæque vicissitudines, quæ etsi nobis optabiles in experiendo non fuerunt, in legendo tamen erunt jucundæ. Habet enim præteriti doloris secunda recordatio delectationem: ceteris verò nulla perfunctis propria molestia, casus alienos sine ullo dolore intuentibus, etiam ipsa misericordia est jucunda. Quem enim nostrum ille moriens apud Mantinæam EPAMINUNDAS non cum quadam miseratione delectat? qui tum denique sibi avelli jubet spiculum, posteaquam ei percontanti dictum est, clypeum esse salvum: ut etiam in vulneris dolore æquo animo cum laude moreretur. Cujus studium in legendo non erectum Themistoclis fugâ, redituque retinetur? Etenim ordo ipse Annalium mediocriter nos retinet, quasi enumeratione fastorum. At viri sæpè excellentis ancipites, va-

riique casus, habent admirationem, expectationem, lætitiã, molestiam, spem, timorem: si verò exitu notabili concluduntur, expletur animus jucundissimæ lectionis voluptate. Quod mihi acciderit optatus, si in hac sententiã fueris, ut à continentibus tuis scriptis, in quibus perpetuam rerum gestarum historiam complecteris, secernas hanc quasi fabulam rerum, eventorumque nostrorum. Habet enim varios actus, multasque actiones, & consiliorum & temporum. Ac non vereor, ne assentatiunculã quadam aucupari tuam gratiam videar, cum hoc demonstrẽ, me à te potissimum ornari, celebrarique velle. Neque enim tu is es, qui, qui sis, nescias: & qui non eos magis, qui te non admirentur, invidos, quàm eos, qui laudent assentatores arbitrere. Neque autem ego sum ita demens, ut me sempiternæ gloriæ per eum commendari velim, qui non ipse quoque in me commendando propriam ingenii gloriã consequatur. Neque enim Alexander ille gratiæ causã ab Apelle potissimum pingi, & à Lyſippo fingi volebat, sed quòd illorum artem cum ipsis, tum etiam sibi gloriæ fore putabat. Atque illi artifices corporis simulacra ignotis nota faciebant: quæ vel si nulla sint, nihilo sunt tamen obscuriores clari viri. Nec minus enim est Spartiãtes ille Agesilaus perhibendus, qui neque pictam, neque fictam imaginem suam passus est esse, quàm qui in eo genere laborârunt. Unus enim Xenophontis libellus in eo Rege laudando facilè omnes imagines hominum, statuasque superavit. Atque hoc præstantius mihi fuerit, & ad

læti-

lætitiam animi, & ad memoriæ dignitatem, si in tua scripta pervenero, quàm si in ceterorum: quòd non ingenium mihi solùm suppeditatum fuerit tuum (sicut Timoleonti à Timeo aut ab Herodoto Themistocli) sed etiam authoritas clarissimi & spectatissimi viri, & in Reip. maximis gravissimisque causis cogniti, atque in primis probati: ut mihi non solùm præconium (quod cùm in Sigæum venisset Alexander, ab Homero Achilli tributum esse dixit) sed etiam grave testimonium impertitum clari hominis magnique videatur. Placet enim Hæctor ille mihi Nævianus, qui non tantùm laudari se lætatur, sed addit etiam, à laudato viro. Quod si à te non impetro, hoc est, si qua te res impedierit (neque enim fas esse arbitror, quicquam me rogantem abs te non impetrare) cogar fortassè facere, quod nonnulli sæpè reprehendunt: scribam ipse de me: multorum tamen exemplo, & clarorum virorum. Sed quod te non fugit, hæc sunt in hoc genere vitia, ut & verecundius ipsi de se scribant necesse est, si quid est laudandum: & prætereant, si quid fortè reprehendendum est. Accedit etiam ut minor sit fides, minor authoritas, multi denique reprehendant, & dicant, verecundiores esse præcones ludorum Gymnicorum, qui cum ceteris coronam imposuerunt victoribus, eorumque nomina magnâ voce pronuntiaverunt, cùm ipsi ante ludorum missionem coronâ donentur, alium præconem adhibeant, ne suâ voce ipsi se victores esse prædicent. Hæc nos vitare cupimus, & si recipis causam nostram, vitabimus, idque ut facias, rogamus. Ac ne fortè mirere, cur, cum

mihî sæpè ostenderis , te accuratissimè nostrorum temporum consilia atque eventus literis mandaturum , à te id nunc tantoperè , & tam multis verbis petamus. Illa nos cupiditas incendit , de qua initio scripsi festinationis : quòd alacres animo sumus , ut & ceteri viventibus nobis ex libris tuis nos cognoscant , & nosmetipsi vivi gloriolâ nostrâ perfruamur. His de rebus quid acturus sis , si tibi non est molestum , rescribas mihi velim. Si enim suscipis causam , conficiam commentarios rerum omnium. Sin autem differs me in tempus aliud , coràm tecum loquar. Tu interea non cessabis , & ea quæ habes instituta , perpolies , nosque diliges. Vale.

M. T. C. T. P. ATTICO S. P. D.

4.

Att. lib. 8. Epist. 3.

Maximis & miserrimis rebus perturbatus sum. Coram mihi tecum potestas deliberandi non est , uti tamen tuo consilio volui. Deliberatio autem omnis hæc est : Si Pompejus Italiâ excedat (quod eum facturum esse suspicor) quid mihi agendum putes ? & quò faciliùs consilium dare possis , quid in utramque partem mihi in mentem veniat , explicabo brevi. Cùm merita Pompeji summa erga salutem meam , familiaritasque , quæ mihi cum eo est , tum ipsa Reip. causa me adducit , ut mihi vel consilium meum cum illius consilio vel fortuna conjungenda esse videatur. Accedit illud , si maneo , & illum comitatum optimorum & clarissimorum civium defero , cadendum est in unius potestatem : qui etsi multis rebus significat se no-

bis

bis esse amicum, & ut esset, à me est (tutè scis) propter suspicionem hujus impendentis tempestatu multò antè provisum : tamen utrumque considerandum est, & quanta ei fides sit habenda, & si maximè exploratum sit, cum nobis amicum fore, sitnè viri fortis, & boni civis esse in ea urbe, in qua cum summis honoribus, imperiisque usus sit, res maximas gesserit, sacerdotio sit amplissimo præditus : non futurus sit sui juris : subeundumque periculum sit cum aliquo fortè dedecore : si quando Pompejus Rempub. recuperârit. In hac parte hæc sunt : Vide nunc quæ sunt in altera. Nihil actum est à Pompejo nostro sapienter, nihil fortiter : adde etiam nihil, nisi contra consilium, auctoritatemque meam. Omitto illa vetera, quòd istum in Remp. ille aluit, auxit, armavit : ille legibus C. Metelli contra auspicia ferendis author : ille Galliæ ulterioris adjunctor : ille gener : ille in adoptando P. Clodio augur : ille restituendi mei, quàm retinendi studiosior : ille Provinciæ propagator : ille absentis in omnibus adjutor. Idem etiam tertio consulatu, postquam esse defensor Reip. cœpit, contendit, ut decem T. Pl. ferrent : ut absentis ratio haberetur : quod idem ipse sanxit lege quadam sua, Marcoque Marcello Coss. finienti provincias Gallias Cal. Mart. restitit. Sed ut hæc omittam, quid sædius, quid perturbatius, hoc ab urbe discessu ? sive potius turpissimâ fugâ ? quæ conditio non accipienda fuit potius, quàm relinquenda patria ? Malæ conditiones erant, fateor, sed nunquid hoc pejus ? At recuperabit Remp. Quando ? aut quid

ad eam spem parati? Non ager Picenus amissus? non patefactum iter ad urbem? non pecunia omnis & publica & privata adversario tradita? Denique nulla causa, nullæ vires, nulla sedes, quò concurrant, qui Remp. defensam velint. Apulia delecta est, inanissima pars Italiae, & ab impetu hujus belli remotissima fuga, & maritima opportunitas visa quæri desperatione. Invitè cepi Capuam, non quò munus illud defugerem, sed sinè causa, in qua nullus esset ordinum, nullus apertus privatorum dolor: bonorum autem esset aliquis, sed hebes, ut solet, & ut ipse sensissem, multitudo, & infimus quisque propensus in alteram partem, multi mutationis rerum cupidi. Dixi ipse me nihil suscepturum, sinè præsidio, & sinè pecunia. Itaque habui nihil omnino negotii, quod ab initio vidi, nihil quæri præter fugam. Eam si nunc sequor, quonam? cum illo non, ad quem cum essem profectus, cognovi in his locis esse Cæsarem, ut tutò Luceriam venire non possem. Infero mari nobis incerto cursu hyeme maximâ navigandum est. Age jam cum fratre, an sinè? cum filio? an quomodo? In utraque enim re summa difficultas erit, summus animi dolor. Qui autem impetus illius erit in nos absentes, fortunasque nostras? acrior, quàm in ceterorum, quòd putabit fortasse in nobis violandis aliquid se habere populare. Age jam has compedes, fasces, inquam, hos laureatos, hæc efferre ex Italia quàm molestum est? qui autem locus erit nobis tutus, ut jam placatis utamur fluctibus, anrequam ad illum venerimus? Quò autem, aut quâ,

quâ, nihil scimus. At si restitero, & fuerit nobis in hac parte locus, idem fecero, quod in Cinnæ dominatione, & Marii Tyrannide L. Philippus, quod L. Flaccus, quod Quintus Mutius: quoquomodo ea res huic quidem cecidit: qui tamen ita dicere solebat, se id fore videre, quod factum est: sed hoc malle quàm armatum ad patriæ mœnia accedere. Aliter Thrasibulus, & fortasse meliùs. Sed est certa quædam illa Mutii ratio atque sententia: est etiam illa Philippi. Et cùm sit necesse servire tempori, & non amittere tempus cùm sit datum, sed in hoc ipso habent tamen iidem falces molestiam. Sit enim nobis amicus, quod incertum est: sed sit, deferret triumphum; non acciperene periculosum sit; an accipere, invidiosum ad bonos? O rem, inquis, difficilem, & inexplicabilem. Atqui explicanda est, quæ autem fieri potest? Ac ne me existimâris ad manendum esse propensiozem, quòd plura in eam partem verba fecerim: potest fieri, quod fit in multis quæstionibus, ut res verbosior hæc fuerit, illa verior. Quamobrem ut maxima de re æquo animo deliberanti, ita mihi des consilium velim. Navis & in Cajeta est parata nobis, & Brundusii. Sed ecce nuntii scribente me hæc ipsa noctu in Caleno, ecce literæ, Cæsarem ad Corfinium, Domicium Corfinii cum firmo exercitu, & pugnare cupiente. Non puto etiam hoc Cn. nostrum commissurum, ut Domicium relinquat: Etsi Brundisium Scipionem cum cohortibus duabus præmiserat, legionem à Fausto conscriptam, in Siciliam sibi placere à Coss. duci, scripserat ad Coss. Sed turpe Do-

mitium erit deserere, implorantem ejus auxilium: est quædam spes, mihi quidem non magna, sed in his locis firma, Afranium in Pirenæo cum Trebonio pugnâsse: pulsum Trebonium: etiam Fabium tuum transisse cum cohortibus. Summa autem, Afranium cum magnis copiis adventare. Id si est: in Italia fortasse manebitur. Ego autem cum esset incertum iter Cæsaris (quod vel ad Capuam, vel ad Luceriam iturus, putabatur) Leptam ad Pompejum misi cum literis, & ipse ne quod inciderem, reverti Formias. Hæc te scire volui, scripsi quæ sedatiore animo, quàm proximè scripseram, nullum meum judicium interponens, sed exquirens tuum. Vale.

M. T. C. DOLABELLÆ COS. S. P. D.

5. *Att. lib. 14. Epist. 19.*

ET si contentus eram, mi Dolabella, tuâ gloriâ, satisque ex ea magnam lætitiâ, voluptatemque capiebam: tamen non possum non confiteri, cumulari me maximo gaudio, quod vulgo hominum opinio socium me adscribat tuis laudibus. Neminem conveni (convenio autem quotidie plurimos: Sunt enim permulti optimi viri, qui valetudinis causâ in hæc loca veniunt: præterea ex municipiis frequentes necessarii mei) quin omnes, cum te summis laudibus ad cœlum extulerunt, mihi continuò maximas gratias agunt. Negant enim se dubitare, quin tu meis præceptis, & consiliis obtemperans præstantissimum te civem & singularem Coss. præbeas. Quibus ego, quamquam verissimè
possim

possim respondere, te quæ facias, tuo iudicio, & tuâ sponte facere, nec cujusquam egere consilio: tamen neque planè assentior, ne imminuam tuam laudem, si omnia à meis consiliis profecta videntur: neque valdè nego. Sum enim avidior etiam quàm satis est gloriæ: & tamen non alienum est dignitate tuâ, quod ipsi Agamemnoni Regi Regum fuit honestum, aliquem in consiliis capiendis Nestorem habere: mihi verò gloriosum, te juvenem Coss. florere laudibus, quasi alumnum disciplinæ meæ. L. quidem Cæsar, cùm ad eum ægrotum Neapolim venissem, quanquam erat oppressus totius corporis doloribus, tamen antè quàm me planè salutaverat: O mi Cicerò, inquit, gratulor tibi, cùm tantùm vales apud Dolabellam, quantum si ego apud fororis filium valerem, jam salvi esse possemus. Dolabellæ verò tuo & gratulor, & gratias ago: quem quidem post te Consulem solum, possum verè consulem dicere. Deinde multa de factò, & de re gesta: tum nihil magnificentius, nihil præclarius actum unquam, nihil Reipubl. salutaris testatus est. Atque hæc una vox omnium est. A te autem peto, ut me, hanc quasi falsam hæreditatem alienæ gloriæ sinas cernere, meque aliqua ex parte in societatem tuarum laudum venire patiari. Quamquam mi Dolabella (hæc enim jocatus sum) libentiùs omnes meas, si modò sint aliquæ meæ laudes, ad te transfuderim, quàm aliquam partem exhausserim ex tuis. Nam cùm te semper tantùm dilexerim, quantum tu intelligere potuisti, tum iis tuis factis sic incensus sum, ut nihil unquam in amore

mihi

mihî fuerit ardentius. Nihil est enim (mihî crede) virtute formosius, nihil pulchrius, nihil amabilius. Semper amavi, ut scis, M. Brutum, propter ejus summum ingenium, suavissimos mores, singularem probitatem, atque constantiam: tamen Idibus Mart. tantum accessit ad amorem, ut mirarer, locum fuisse augendi in eo, quod mihî jam pridem cumulatam etiam videbatur. Quis erat qui putaret ad eum amorem, quem erga te habebam, posse aliquid accedere? Tantum accessit, ut mihî nunc denique amare videar, antè dilèxisse. Quare quid est, quod ego te hortor, ut dignitati & gloriæ servias: Proponam tibi claros viros, quod facere solent qui hortantur? Neminem habeo clariorem quàm te ipsum: te imitere oportet, tecum ipse certes, nec licet quidem tibi jam, tantis rebus gestis, non tui similem esse. Quod cum ita sit, hortatio non est necessaria; gratulatione magis utendum est. Contigit enim tibi, quod haud scio an nemini, ut summa severitas animadversionis, non modò non invidiosa, sed etiam popularis esset, & cum bonis omnibus, tum infimo cuique gratissima. Hoc si tibi fortunâ quadam contigisset, gratulare felicitati tuæ: sed contigit magnitudine cum animi, tum etiam ingenii, atque consilii. Legi enim concionem tuam, nihil illâ sapientius. Ita pedetentim tum accessus à te ad causam facti, tum recessus, ut res ipsa maturitatem tibi animadvertendi omnium consensu daret. Liberâsti igitur & urbem periculo, & civitatem metu. Neque solùm ad tempus maximam utilitatem attulisti: sed etiam ad exemplum.

Quo factò intelligere debes, in te positam esse Rempubl. tibi que non modo tuendos, sed etiam ornandos illos viros, à quibus initium libertatis profectum est. Sed his de rebus coràm plura propediem, ut spero. Tu quoniam Rempubl. nosque conservas, fac ut diligentissimè teipsum, mi Dolabella, custodias. Vale.

M. T. C. BRUTO S. P. D.

6.

B. 3.

NOstræ res meliori loco videbantur. Scripta enim ad te certò scio, quæ gesta sunt, quales tibi sæpè scripsi Consules, tales extiterunt. Cælaris verò pueri mirifica indoles virtutis, utinam tam facile eum florentem, & honoribus, & gratiâ regere, ac tenere possimus, quàm facile adhuc tenuimus. Est omnino illud difficilius: sed tamen non diffidimus. Persuasum est enim adolescenti, & maxime per me, ejus operâ nos esse salvos: & certè, nisi is Antonium ab urbe avertisset, periissent omnia. Triduo verò, aut quadriduo ante hanc rem pulcherrimam, timore quodam percussa civitas tota ad te se cum conjugibus, & liberis effundebat, eadem recreata ad XII. Calend. Maji te huc venire, quàm se ad te ire malebat: quo quidem die magnorum meorum laborum, multarumque vigiliarum fructum cepi maximum, si modò est aliquis fructus ex solida, veraque gloria. Nam tantæ multitudinis, quantam capit urbs nostra, concursus est ad me factus, ea cum usque in Capitolium deductus, maximo clamore, atque plausu in rostris collocatus sum.

Nihil est in me inane, neque enim debet. Sed tamen omnium ordinum consensus, gratiarum actio, congratulatioque me commovet, propterea quod popularem me esse in populi salute præclarum est. Sed hæc te malo ab aliis audire. Me velim de tuis rebus, consiliisque facias diligentissimè certiozem. Illudque consideres, ne tua liberalitas dissolutior videatur. Sic sentit Senatus, sic Populus Romanus: nullos unquam hostes digniores omni supplicio fuisse, quàm eos cives, qui hoc bello contra patriam arma ceperunt: quos quidem ego omnibus sententiis ulciscor, & persequor, omnibus bonis approbantibus. Tu quid de hac re sentias, tui iudicii est. Ego sic sentio, trium fratrum unam, & eandem esse causam. Consules duos, bonos quidem, sed duntaxat bonos amisimus. Hircius quidem in ipsa victoria occidit, cum paucis diebus magno prælio antè vicisset. Nam Pansa fugerat, vulneribus acceptis, quæ ferre non potuit. Reliquias hostium Brutus persequitur, & Cæsar. Hostes autem omnes iudicati, qui M. Antonii sectam secuti sunt. Itaque id Senatusconsultum plerique interpretantur etiam ad tuos, sive captivos, sive dedititios pertinere. Equidem nihil differui durius, cum nominatim de C. Antonio decernerem: quod ita statueram, à te cognoscere causam ejus Senatum oportere. X. Calend. Maji.

M. BRUTUS CICERONI S. P. D.

7.

B. 4.

Quantâ sim lætitiâ affectus cognitis rebus Bruti nostri, & consulum, facilius est tibi existimare, quàm

quàm mihi scribere, cùm alia laudo, & gaudeo accidisse, tum quòd Bruti eruptio non solum ipsi salutaris fuit, sed etiam maximo ad victoriam adjumento. Quòd scribis, trium Antoniorum unam atque eandem causam esse, quid ego sentiam, mei judicii esse statuo nihil, nisi hoc, Senatùs, aut populi Romani judicium esse de his civibus, qui pugnantes non interierint. At hoc ipsum (inquies) iniquè facis, quòd hostilis animi in Rempubl. homines cives appelles: Imò justissimè. Quod enim nondum Senatus censuit, nec populus Romanus jussit, id arroganter non præjudico, neque revoco ad arbitrium meum. Illud quidem non muto, quod ei, quem me occidere res non coëgit, neque crudeliter quicquam eripui, neque dissolutè quicquam remisi: habuè que in mea potestate quoad bellum fuit. Multò quidem honestiùs judico magis que quod concedere possit Rempubl. miserorum fortunâ non delectari, quàm infinita tribuere potentibus, quæ cupiditatem, & arrogantiam incendere possint. Qua in re Cicero vir optime, ac fortissime, mihi que meritò & meo nomine, & Reipubl. carissime, nimis credere videris spei tuæ: statim que ut quisque aliquid rectè fecerit omnia dare, ac permittere, quasi non liceat traduci ad mala consilia corruptum largitionibus animum. Quæ tua est humanitas, æquo animo te moneri patieris, præsertim de communi salute: facies tamen quod tibi visum fuerit, etiam ego, cùm me docueris. Nunc Cicero, nunc agendum est, ne frustra oppressum esse Antonium gavisi simus: néve semper primi cujusque mali ex-

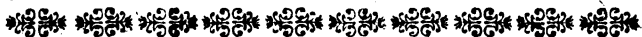
cidendi causa sit, ut aliud renascatur illo pejus. Nihil jam neque opinantibus, aut patientibus nobis adversi evenire potest: in quo non cum omnium culpa, tum præcipue tua futura sit, cujus tantam auctoritatem Senatus, ac Populus Romanus non solum esse patitur, sed etiam cupit, quanta maxime in libera civitate unius esse potest: quam tu non solum bene sentiendo, sed etiam prudenter tueri debes. Prudentia porrò, quæ tibi superest, nulla abs te desideratur, nisi modus in tribuendis honoribus. Alia omnia sic abundè adsunt, ut cum quolibet antiquorum comparari possint tuæ virtutes. Unum hoc grato animo, liberalique profectum, cautiorem, ac moderatiorem liberalitatem desiderat. Nihil enim Senatus cuiquam dare debet, quod malè cogitantibus exemplo, aut præsidio sit. Itaque timeo de Consulatu, ne Cæsar tuus altiùs se ascendisse putet decretis tuis, quàm inde, si Consul factus sit, descendurum. Quod si Antonius ab alio relictum Regni instrumentum occasionem regnandi habuit, quonam animo fore putas, si quis authore non Tyranno interfecto, sed ipso Senatu putat se imperia quælibet concupiscere posse? Quare tum & facilitatem, & providentiam laudabo tuam, cum exploratum habere cœpero, Cæsarem honoribus, quos acceperit, extraordinariis fore contentum. Alienæ igitur (inquies) culpæ me reum facies? prorsus alienæ, si provideri potuit, ne existeret, quod utinam jam inspectare possis timorem de illo meum. His literis scriptis, te Consulem factum audivimus: tum verò incipiam proponere mihi

remp. justam , & jam suis nitentem viribus, si istuc videro. Filius valet, & in Macedoniam cum equitatu præmissus est. Idibus Majis ex castris. Vale.

M. T. C. ET Q. TIRONI S. P. D.
8. *Fam. lib. 16. Epist. 9.*

NOS à te, ut scis, discessimus ad IV. Nonas Novemb. Leucadem venimus ad VIII. Idus Novemb. ad VII. Actium: ibi propter tempestatem ad VI. Idus morati sumus: inde ad V. Idus Corcyram bellissimè navigavimus. Corcyræ fuimus usque ad XVI. Calend. Decemb. tempestatibus retenti: Ad XV. Calend. Decemb. à portu Corcyræorum ad Cassiopem stadia CXX. processimus. Ibi retenti ventis fuimus usque ad IX. Calend. Interea qui cupidè profecti sunt, multi naufragia fecerunt. Nos eo die cœnati solvimus. Inde austro lenissimo, cœlo sereno nocte illâ, & die postero in Italiam ad Hydruntem ludibundi pervenimus: eodemque vento postridie (id erat ad VII. Calend. Decemb.) horâ quartâ Brundisium venimus: eodemque tempore simul nobiscum in oppidum introiit Terentia, quæ te facit plurimi. Ad V. Calend. Decemb. servus Cn. Plancii Brundussi tandem aliquando mihi à te expectatissimas literas reddidit, datas Idibus Novemb. quæ me molestiâ valdè levârunt: utinam omnino liberâssent. Sed tamen Asclapo medicus planè confirmat, propediem te valentem fore. Nunc quidem ego te hortor, ut omnem diligentiam adhibeas ad convalescendum. Tuam prudentiam, temperantiam, amorem erga me novi. Scio te

omnia facturum, ut nobiscum quàm primùm sis. Sed tamen ita velim, ut ne quid properes. Symphoniam Lysonis velim vitâsses, ne in quartam hebdomadam incideres. Sed quando pudori tuo maluisti obsequi, quàm valetudini, reliqua cura. Curio misi, ut medico hōnos haberetur, & tibi daret, quod opus esset: me, cui iussisset, curaturum equum, & mulum Brundusii tibi reliqui. Romæ vereor ne ex Calend. Jan. magni tumultus sint. Nos agemus omnia modicè. Reliquum est, ut te hoc rogem, & à te petam, ne temerè naviges: Solent nautæ festinare quæstûs sui causâ. Cautus sis mi Tiro: mare magnum, & difficile tibi restat. Si poteris cum Messinio: (cautè is solet navigare) sin minus, cum honesto aliquo homine, cujus auctoritate navicularius moveatur. In hoc omnem diligentiam si adhibueris, teque nobis incolumen præstiteris, omnia à te habebo. Etiam atque etiam noster Tiro vale. Medico, Curio, Lysoni de te scripsi diligentissimè. Vale, salve.

L I B E R IV.

MARCUS TULLIUS CICERO
SERVIO SULPITIO S. P. D.

I. *Fam. lib. 13. Epist. 17.*

MArcus Curius, qui Patris negotiatur, multis & magnis de causis à me diligitur. Nam & amicitia pervetus mihi cum eo est, ut primùm in forum venit, instituta: & Patris cum aliquoties antea, tum proximè hoc miserrimo bello Domus ejus

ejus tota mihi patuit. Quà, si opus fuisset, tam essem usus, quàm meâ. Maximum autem mihi vinculum cum eo est, quasi sanctioris cujusdam necessitudinis, quòd est Attici nostri familiarissimus, eumque unum præter cæteros observat, ac diligit: quem si tu jam fortè cognovisti, puto me hoc, quod facio, facere ferùs. Eâ enim est humanitate, & observantiâ, ut eum tibi jam ipsum per se commendatum putem. Quod tamen si ita est, magnoperè à te quæso, ut ad eam voluntatem, si quam in illum ante has meas literas contulisti, quàm maximus postea commendatione cumulus accedat. Sin autem propter verecundiam suam minùs se tibi obtulit, aut eum nondum habes satis cognitum, aut si quæ causa est, cur majoris commendationis indigeat: sic tibi eum commendo, ut neque majore studio quemquam, neque justioribus de causis commendare possim. Faciamque id, quod debent facere ii, qui religiosè, & sinè ambitione commendant. Spondebo enim tibi vel potiùs spondeo, in meque recipio, eos esse M. Curii mores, eamque tum probitatem, tum etiam humanitatem, ut eum & amicitia tuâ, & tam accuratâ commendatione, si tibi sit cognitus, dignum sis existimaturus. Mihi certè gratissimum feceris, si intellexero; has literas tantum, quantum scribens confidebam, apud te pondus habuisse. Vale.

M. T. C. QU. THERMO PROP. S. P. D.

2.

Fam. lib. 13. Epist. 57.

Quò magis quotidie ex literis, nuntiisque bellum magnum esse in Syria cognosco, eò vehe-

mentiùs à te pro nostra necessitudine contendo, ut mihi M. Annejum legatum primo quoque tempore remittas. Nam ejus operâ, consiliq, scientiâ rei militaris, vel maximè intelligo me, & Rempubli-
 cam adjuvari posse. Quod nisi tanta res ejus ageretur: nec ipse adduci potuisset, ut à me discederet: neque ego, ut eum à me dimitterem. Ego in Ciliciam proficisci cogito circiter Cal. Maji, ante eam diem Annejus ad me redeat, oportet. Illud quod tecum & coràm, & per literas diligentissimè egi, id & nunc etiam atque etiam rogo, curæ sit tibi, ut suum negotium, quod habet cum populo Sardiniano, pro causæ veritate, & pro sua dignitate conficiat. Intellexi ex tua oratione, cùm tecum Ephesi locutus sum, te ipsius M. Anneji causâ omnia velle. Sed tamen sic velim existimes, te mihi nihil grâtius facere posse, quàm si intellexero, per te illum ipsum negotium ex sententia confecisse, idque quamprimum ut efficias, te etiam atque etiam rogo. Vale.

M. T. C. P. SILIO PROP. S. P. D.

3. *Fam. lib. 13. Epist. 63.*

NON putavi fieri posse, ut mihi verba deessent, sed tamen in M. Lænio commendando defunt. Itaque rem tibi exponam paucis verbis, sed tamen ut planè perspicere possis voluntatem meam. Incredibile est, quanti faciamus & ego, & frater meus, qui mihi carissimus est, M. Lænium: id fit, cùm plurimis ejus officiis, tum summâ ejus probitate, & singulari modestiâ. Eum ego à me invitissimus dimisi, tum propter familiaritatem, &

consuetudinis suavitatem, cum quòd consilio ejus
 fideli, ac bono libenter utebar. Sed vereor,
 ne jam mihi superesse verba putes, quæ dixeram
 defutura. Commendo tibi hominem, sicut intelli-
 gis me, de quo ea suprâ scripserim, debere com-
 mendare. A teque vehementer etiam atque etiam
 peto, ut, quod habet in tua provincia negotii, ex-
 pedias: quod tibi videbitur rectum esse, ipsi dicas.
 Hominem facillimum, liberalissimumque cogno-
 sces. Itaque te rogo, ut eum, solutum, liberum,
 confectis ejus negotiis per te, quamprimùm ad
 me remittas. Id mihi, fratrique meo gratissimum
 feceris. Vale.

M. T. ET CICERO, TERENTIA, ET TUL-
 LIA, Q. F. ET Q. F. TIRONI S. D.

4.

Fam. lib 16. Epist. 10.

ET si opportunitatem operæ tuæ omnibus locis
 desidero: tamen non tam meâ, quàm tuâ cau-
 sa, doleo, te non valere. Sed quando in quarta-
 nam conversa est vis morbi (sic enim scribit Curius)
 spero te, diligentiam adhibitam, etiam firmiorem fore.
 Modò fac id, quod humanitatis tuæ est, ne quid
 aliud cures hoc tempore, nisi ut quàm commodissi-
 mè convalescas. Non ignoro, quantum ex desi-
 derio labores: sed erunt omnia facilia, si valebis:
 festinare te nolo, ne nausæ molestiam suscipias
 æger, & periculosè hyeme naviges. Ego ad urbem
 accessi pridie Nonas Januarii, obviam mihi sic est
 proditum, ut nihil fieri potuerit honoratius, sed
 incidi in ipsam flammam civilis discordiæ, vel potiùs

belli : cui cùm cuperem mederi , & ut arbitror , possem , cupiditates certorum hominum (nam ex utraque parte sunt , qui pugnare cupiant) impedimento mihi fuerunt : omnino & ipse Cæsar amicus noster minaces ad Senatum , & acerbis literas miserat : & erat adhuc impudens , qui exercitum , & provinciam invito Senatu teneret : & Curio meus eum incitabat. Antonius quidem noster , & Qu. Cassius , nullâ vi expulsi , ad Cæsarem , cum Curione profecti erant , posteaquam Senatus consulibus , prætoribus , tribunis plebis & nobis , qui proconsules sumus , negotium dederat , ut curarem , ne quid Respub. detrimenti caperet : nunquam majore in periculo civitas fuit : nunquam improbi cives habuerunt paratiorem ducem : omnino Ex hac quoque parte diligentissimè bellum comparatur. Id sit authoritate , & studio Pompeji nostri , qui Cæsarem serò cœpit timere. Nobis inter has turbas Senatus tamen frequens flagitavit triumphum : sed Lentulus Consul , quo majus suum beneficium faceret , simul atque expediisset , quæ essent necessaria de Republica , dixit se relaturum. Nos agimus nihil cupidè , eoque est nostra pluris authoritas. Italiæ regiones descriptæ sunt , quam quisque partem tueretur. Nos Capuam sumpsimus. Hæc te scire volui. Tu etiam atque etiam cura , ut valeas , literasque ad me mittas , quotiescunque habebis cui des. Etiam atque etiam valeas. Datum pridie Idus Januarii.

M. T. C. CN. POMPEJO PROC. S. D.

5. *Att. lib. 8. Epist. 15.*

CUM ad te literas misissem, quæ tibi Canusii red-
ditæ sunt, suspicionem nullam habebam, te
Reip. causâ mare transiturum, eramque in spe ma-
gna, fore, ut in Italia possemus aut concordiam
constituere, quâ mihi nihil utilius videbatur, aut
Rempublicam summa cum dignitate defendere.
Interim nondum meis literis ad te perlatis, ex iis
mandatis, quæ Dialio ad Coss. dederas, certior
tui consilii factus, non expectavi dum mihi à te
literæ redderentur, confestimque cum Q. Fratre, &
cum liberis nostris iter ad te in Apuliam lacere cœ-
pi. Cùm Theanum & Sidicinum venissem, C. Missius
familiaris tuus, aliique complures attulerunt, Cæsa-
rem iter habere Capuam, & eo ipso die mansurum
esse Eserniæ. Sanè sum commotus, quod si ita es-
set, non modò iter meum interclusum, sed me ip-
sum planè exceptum putabam. Itaque tum Cales
processi, ut ibi potissimum consisterem, dum cer-
tum nobis ab Esernia de eo, quod audieram, refer-
retur. At mihi cùm Calibus essem, affertur litera-
rum tuarum exemplum, quas tu ad Lentulum Coss.
misisses. Hæ scriptæ sic erant: Literas tibi à L. Do-
mitio ad XIII. Calend. Martias allatas esse, earum-
que exemplum subscripseras, magnique interesse
Reipublicæ scripseras, omnes copias primo quoque
tempore in unum locum convenire, & ut præsidii
quod satis esset, Capuæ relinqueret. His ego lite-
ris lectis, in eadem opinione fui, qua reliqui omnes,

te cum omnibus copiis ad Corfinium esse venturum : quò mihi , cùm Cæsar ad oppidum castra haberet , tutum iter esse , non arbitrabar. Cùm res in summa exspectatione esset , utrumque simul audimus , & quæ Corfinii acta essent , & te iter Brundisium facere cœpisse. Cùmque nec mihi , nec meo fratri dubium esset , quin Brundisium contenderemus , à multis , qui Samnio Apuliaque veniebant , admoniti sumus , ut caveremus , ne exciperemur à Cæsare : quòd is in eadem loca , quæ nos petebamus , profectus , celerius etiam , quàm nos possemus , eò quòd intenderat , venturus esset. Quod cùm ita esset , nec mihi , nec fratri meo , nec cuiquam amicorum placuit committere , ut temeritas nostra non solum nobis , sed etiam Reipublicæ noceret : cùm præsertim non dubitarem , quin si etiam nobis tutum iter fuisset , te tamen jam consequi non possemus. Inde primo accepimus tuas litteras Canusio ad X. Calend. Mart. datas , quibus nos hortaris , ut celerius Brundisium veniamus , quas cùm accepissemus ad III. Calend. Mart. non dubitabamus , quin tu jam Brundisium pervenisses : nobisque iter illud omnino interclusum videbatur , neque minùs nos esse captos , quàm qui Corfinium venissent. Neque enim eos solos arbitrabamur capi , qui in armatorum manus incidissent , sed eos nihilominus , qui regionibus exclusi , intra præsidia , atque intra arma aliena venissent. Quod cùm ita sit , maximè vellem primum semper tecum fuisse : quod quidem tibi ostenderam , cùm à me Capuam rejiciebam. Quod feci non vitandi oneris causâ ,

sed quòd videbam teneri illam urbem sinè exercitu non posse : accidere autem mihi nolebam, quod doleo viris fortissimis accidisse. Quoniam autem tecum ut essem, non contigit, utinam tui consilii certior factus essem : nam suspicione assequi non potui, quòd omnia priùs arbitratus sum fore, quàm ut hæc Reipubl. causa in Italia non posset dūce te consiliteri. Neque verò nunc consilium tuum reprehendo, sed fortunam Reipublicæ lugeo. Nec, si ego quid tu sis, securus non perspicio, idcirco minùs existimo, te nihil nisi summâ ratione fecisse, meaque semper fuerit sententia, primùm de pace vel iniqua conditione retinenda, deinde de urbe (nam de Italia quidem nihil mihi unquam ostenderas) meminisse te arbitror. Sed mihi non sumo, ut meum consilium valere debuerit : secutus sum tuum, neque id Reipublicæ causâ, de qua desperavi, quæ & nunc afflicta est, nec excitari sinè civili perniciosissimo bello potest : sed te quærebam, tecum esse cupiebam : neque ejus rei facultatem, si qua erit, prætermittam. Ego me in hac omni causa facilè intelligebam pugnandi cupidis hominibus non satisfacere. Primùm enim præ me tuli, me nihil malle, quàm pacem : non quia eadem timebam, quæ illi : sed ea bello civili leviora ducebam. Inde suscepto bello, cùm pacis conditiones ad te adferri, à teque ad ea honorificè, & tardè responderi viderem, dixi meam tecum rationem, quam tibi facilè me probaturum pro tuo in me beneficio arbitrabar. Memineram me esse unum, qui pro meis maximis in Rempublicam meritis supplicia miserrima, & crudelissima

lissima pertuliffem : me esse unum, qui si offendiffem ejus animum, cui tum, cùm jam in armis essemus, Consulatus tamen alter & triumphus ampliffimus deferebatur, subjiceret iisdem præliis, ut mea persona semper ad improborum Civium impetus aliquid videretur habere populare. Atque hæc non ego prius sum suspicatus, quàm mihi palàm denunciata sunt : neque ea tam pertimui, si subeunda essent, quàm declinanda putavi, si honestè vitare possem. Quoniam brevem illius temporis, dum in spe pax fuit, rationem nostram vides : reliquis facultatem res ademit. Iis autem, quibus non satisfacio, facilè respondeo : neque enim ego amicior C. Cæsari unquam fui quàm illi : neque illi amiciores Reip. quàm ego. Hoc inter me & illos interest : quòd cùm & illi cives optimi sint, & ego ab ista laude non absum, ego conditionibus, quod idem te intellexeram velle, illi armis disceptari maluerunt : quæ quoniam ratio omissa est, perficiam profectò, ut neque Respubl. civis à me animum, neque tu amici desideres. Vale.

CNEUS POMPEJUS M. MARCELLO, ET
LENTULO COSS. S. D.

6.

Att. lib. 8. Epist. 17.

EGO quòd existimabam dispersos nos, neque Reip. utiles, neque nobis præsidio esse posse, idcirco ad L. Domitium literas misi, primùm ut ipse cum omni copia ad nos veniret : si de se dubitaret, ut cohortes XIX. quæ ex Piceno ad me iter habebant, ad nos mitteret. Quod veritus sum, factum est, ut Domitius implicaretur, neque ipse

satis firmus esset ad castra facienda, quod meas XIX. & suas XII. cohortes tribus in oppidis distributas haberet (nam partim Albæ, partim Sulmonæ collocavit) neque si vellet, expedire posset, nunc scitote me esse in summa sollicitudine: nam & tot & tales viros periculo obsidionis liberare cupio: neque subsidio ire possum, quòd his duabus legionibus non puto esse committendum, ut illuc ducantur. Ex quibus tamen non amplius XIV. cohortes contrahere potui, quas Brundisium misi: neque Canusium sinè præsidio, dum abessem, putavi esse immittendum. Duellio mandâram, quòd majores copias sperabam nos habituros, ut si vobis videretur, alteruter vestrum ad me veniret, alter in Siciliam cum ea copia, quam Capuæ, & circum Capuam comparâstis, & cum iis militibus, quos Faustus legit, proficisceretur. Domitius cum XII. suis cohortibus eodem adjungeretur, reliquæ copię omnes Brundisium cogerentur, & inde navibus Dyrrachium transportarentur. Nunc cum hoc tempore nihilo magis ego, quàm vos subsidio Domitio ire possim, seu per montes explicare, non est nobis committendum, ut ad has XIV. cohortes, quas dubio animo habeo, hostis accedere, aut itinere me consequi possit. Quamobrem placitum est mihi (aliter video censerî Marcello, & cæteris nostri ordinis, qui hîc sunt) ut Brundisium ducerem hanc copiam, quam ego mecum habeo. Vos hortor, ut quotcunque militum contrahere poteritis, contrahatis, & eodem Brundisium veniatis quàm primùm. Arma, quæ ad me missuri eratis, iis cenleo armetis milites, quos vo-

biscum habetis : quæ arma superabunt ea, si Brundisium jumentis deportaveritis, vehementer Reip. profueritis. De hac re vellem nostros certiores faceretis. Ego ad P. Lupum & C. Coponium Prætores misi, ut se nobis jungerent, & militum quot haberent, ad nos deducerent. Valet.

M. T. C. M. MARIO S. P. D.

7.

Fam. lib. 7. Epist. 3.

Persæpe mihi cogitanti de communibus miseriis, in quibus tot annos versamur, & (ut video) versabimur, solet in mentem venire illius temporis, quo proximè fuimus unà : quin etiam ipsum diem memoriâ teneo. Nam ad tertium Idus Majas Lentulo, & Marcello Coss. cùm in Pompejanum vesperi venissem, tu mihi sollicito animo præstò fuisti. Sollicitum autem te habebat cogitatio tum officii, tum etiam periculi mei. Si manerem in Italia, verebatur, ne officio deessem : si proficiscerer ad bellum, periculum te meum commovebat. Quo tempore vidisti profectò me quoque ita conturbatum, ut non explicarem, quid esset optimum factu : pudori tamen malui, famæque cedere, quàm salutis meæ rationem ducere. Cujus me mei facti poenituit, non tam propter periculum meum, quàm propter vitia multa, quæ ibi offendi quò veneram. Primùm neque magnas copias, neque bellicosas : deinde extra ducem, paucosque præterea (de principibus loquor) reliqui primùm in ipso bello rapaces, deinde in oratione ita crudeles, ut ipsam victoriam horrerem : Maximum autem æs alienum amplissimorum virorum. Quid quæris? nihil boni, præter causam. Quæ cùm vidissem,

vidissem, desperans victoriam, primum cœpi suadere pacem, cujus fueram semper author: deinde cum ab ea sententia Pompejus valdè abhorreret, suadere institui, ut bellum duceret. Hoc interdum probabat, & in ea sententia videbatur fore, & fuisset fortasse, nisi quadam ex pugna cœpisset suis militibus confidere. Ex eo tempore vir ille summus, nullus Imperator fuit. Signa Tirone, & collectitio exercitu cum legionibus robustissimis contulit: victus, turpissimè, amissis etiam castris, solus fugit. Hunc ego belli mihi finem feci: nec putavi, cum integri pares non fuisset, fractos superiores fore: discessi ab eo bello, in quo aut in acie cadendum fuit, aut in aliquas insidias incidendum, aut deveniendum in victoris manus, aut ad Jubam confugiendum, aut capiendus tanquam exilio locus, aut consciscenda mors voluntaria. Certè nihil fuit præterea, si te victori nolles, aut non auderes committere. Ex omnibus autem iis, quæ dixi, incommodis, nihil tolerabilius exilio, præsertim innocenti, ubi nulla adjuncta est turpitudine: addo etiam, cum ea urbe careas, in qua nihil sit, quod videre possis sine dolore. Ego cum meis (si quicquam nunc cœjuspam est) etiam in meis esse malui: quæ acciderunt, omnia dixi futura. Veni domum, non quòd optima vivendi conditio esset, sed tamen si esset aliqua forma Reipub. tanquam in patria ut essem: si nulla, tanquam in exilio. Mortem mihi cur consciscerem, causa nulla visa est: cur optarem, multæ causæ. Verus est enim: Ubi non sis, qui fueris, non esse, cur velis vivere, sed tamen vacare culpâ magnum est

solatium : præsertim cùm habeam duas res, quibus me sustentem, optimarum artium scientiam, & maximarum rerum gloriam: quarum altera mihi vivo nunquam eripietur, altera ne mortuo quidem. Hæc ad te scripsi verbosius: & tibi molestus fui, quòd te, cùm mei, tum Reipubl. cognovi amantissimum. Notum tibi omne consilium meum esse volui, ut primùm scires, me nunquam voluisse plus quinquam posse, quàm universam Rempubl. Postea autem quàm alicujus culpâ tantum valeret unum, ut ei obsisti non posset, me voluisse pacem: amisso exercitu, & eo duce, in quo spes fuerat uno, me voluisse etiam reliquis omnibus, postquam non potuerim, mihi ipsi finem fecisse bellij. Nunc autem si hæc civitas est, civem esse me: si non, exulem esse non incommodiore loco, quàm si me Rhodum, aut Mitylenas contulissem. Hæc tecum coràm malueram: sed quia longiùs fiebat, volui per literas eadem, ut haberes quid diceres, si quando in vituperatores meos incidisses. Sunt enim, qui, cùm meus interitus nihil fuerit Reipublicæ profuturus, criminis loco putent esse, quòd vivam. Quibus ego certò scio non videri satis multos periisse: qui si me audissent, quamvis iniquâ pace, honestè tamen viverent. Armis enim inferiores, non causâ fuissent. Habes Epistolam verbosiozem fortasse, quàm velles, quod tibi ita videri putabo, nisi, mihi longiorem remiseris. Ego si quæ volo, expediero, brevi tempore te, ut spero, videbo. Vale.

M. T. C. MARCELLO S. D.

8.

Fam. lib. 4. Epist. 7.

E T si eo te adhuc usum consilio intelligo, ut id reprehendere non audeam, non quin ab eo ipse dissentiam, sed quod te eam sapientiam esse judicem, ut meum consilium non anteponam tuo: tamen & amicitiae nostrae vetustas, & tua summa erga me benevolentia, quae mihi jam a pueritia tua cognita est, me sollicitata est, ut ea scriberem ad te, quae & salutis tuae conducere arbitrarer, & non aliena esse ducerem a dignitate. Ego eum te esse, qui horum malorum initia multo ante videris, consulatum magnificentissime atque optime gesseris, praecclare memini: sed idem etiam illa vidi, neque te consilium civilis belli ita gerendi, neque copias C. Pompeji, nec genus exercitus probare, semperque summe diffidere: qua in sententia me quoque fuisse memoriam tenere te arbitror. Itaque neque tu multum interfuisti rebus gerendis, & ego id semper egi, ne interessem. Non enim his rebus pugnabamus, quibus valere poteramus, consilio, auctoritate, causa, quae erant in nobis superiora, sed lacertis, & viribus, quibus pares non eramus. Victi sumus igitur, aut si vinci dignitas non potest, fracti certe, & abiecti. In quo tuum consilium nemo potest non maxime laudare, quod cum spe vincendi simul abiecti certandi etiam cupiditatem, ostendisti que sapientem, & bonum civem initia belli civilis invitum suscipere, extrema non libenter persequi. Qui non idem consilium, quod tu, secuti sunt, eos video in

duo genera esse distractos ; aut enim renovare bellum conati sunt, & hi se in Africam contulerunt: aut, quemadmodum nos, victori sese crediderunt. Medium quoddam tuum consilium fuit, qui hoc fortasse humilis animi duceres, illud pertinacis. Fateor à plerisque, vel dicam ab omnibus, sapiens tuum consilium, à multis etiam magni, ac fortis animi judicatum: sed habet ista ratio, ut mihi quidem videtur, quendam modum: præsertim cum tibi nihil deesse arbitrer ad tuas fortunas omnes obtinendas, præter voluntatem. Sic enim intellexi, nihil aliud esse, quod dubitationem afferret ei, penes quem est potestas, nisi quòd vereretur, ne tu illud beneficium omnino non putares. De quo quid sentiam, nihil attinet, dicere, cum appareat, ipse quid fecerim, sed tamen, si jam ita constituis, ut abesse perpetuò mallet, quàm ea quæ nolle, videre: tamen id cogitare deberes, ubicunque esses, te fore in ejus ipsius, quem fugeres, potestate: qui si facile passurus esset, te carentem patriâ, & fortunis tuis, quietè, & liberè vivere: cogitandum tibi tamen esset, Romæne, & domi tuæ, cujusmodi res esset, an Mytilenis, aut Rodi mallet vivere? Sed cum ita latè pateat ejus potestas, quem veremur, ut terrarum orbem complexa sit: nonne mavis sinè periculo domi tuæ esse, quàm cum periculo alienæ? Equidem etiamsi oppetenda mors esset, domi atque in patria mallet, quàm in externis atque alienis locis. Hoc idem omnes, qui te diligunt, sentiunt: quorum est magna pro tuis maximis, clarissimisque virtutibus multitudo. Habe-

mus etiam rationem rei familiaris tuæ, quam diffipari nolumus. Nam, etsi nullam potest accipere injuriam, quæ futura perpetua sit, propterea, quod neque is, qui tenet Remp. pateretur, neque ipsa Respub. tamen impetum prædonum in tuas fortunas fieri nolo. Hi autem, qui essent, auderem scribere, nisi te intelligere considerem. Hic te unius sollicitudines, unius etiam multæ, & assiduæ lachrymæ C. Marcelli, fratris optimi deprecantur: nos curâ, & dolore proximi sumus: precibus tardiores, quod jus adeundi, cum ipsi deprecatore egerimus, non habemus. Gratiâ tantum possumus, quantum victi. Sed tamen consilio, studio, Marcello non desumus, à tuis reliquis non adhibemur: ad omnia parati sumus. Vale.

M. MARCELLUS CIC. S. D.

9.

Fam. lib. 4. Epist. II.

PLurimum valuisse apud me tuam semper auctoritatem, cum in omni re, tum in hoc maxime negotio potes existimare, cum mihi C. Marcellus frater amantissimus mei, non solum consilium daret, sed precibus quoque me obsecraret, non prius mihi persuadere potuit, quam tuis est effectum literis, ut uterer vestro potissimum consilio. Res quemadmodum sit acta, vestrae literæ mihi declarant. Gratulatio tua etsi est mihi probatissima, quod ab optimo fit animo: tamen hoc mihi multo jucundius est, & gratius, quod, in summa paucitate amicorum, propinquorum, ac necessariorum, qui verè meæ salutis faverent, te cupidissimum mei, singularemque mihi bene-

volentiam præstitisse cognovi. Reliqua sunt ejusmodi, quibus ego, quoniam hæc erant tempora, facile & æquo animo carebam. Hoc verò ejusmodi esse statuo, ut sine talium virorum, & amicorum benevolentia, neque in adversa, neque in secunda fortuna quisquam vivere possit. Itaque hoc ego mihi gratulor. Tu verò, ut intelligas, homini amicissimo te tibi tribuisse officium, re tibi præstabo. Vale.

SERVIVS SULPITIUS M. T. C. S. D.

IO.

Fam. lib. 4. Epist. 12.

ET si scio, non jucundissimum nuntium me vobis allaturum: tamen quoniam Casus, & Natura in bonis dominatur, visum est faciendum, quoquo modo res se haberet, vos certiotes facere. Ad X. Cal. Jun. cum ab Epidauro Piræum navi advectus essem, ibi Marcellum, collegam nostrum conveni, eumque diem ibi consumpsi, ut cum eo essem. Postero die cum ab eo digressus essem, eo consilio, ut ab Athenis in Bœotiam irem, reliquamque jurisdictionem absolverem: ille, uti aiebat, supra Maleas Italiam versùs navigaturus erat. Postridie ejus diei, cum ab Athenis proficisci in animo haberem, circiter horam decimam noctis, P. Posthumius familiaris ejus ad me venit, & mihi nuntiavit, M. Marcellum, collegam nostrum, post cœnæ tempus à P. Magio Chilone, familiari ejus, pugione percussum esse, & duo vulnera accepisse, unum in stomacho, alterum in capite secundum aurem: sperare tamen eum vivere posse: Magium seipsum interfecisse: postea se à Marcello ad me missum esse, qui hæc nun-

tia-

tiaret & rogaret, ut cogerem medicos. Coëgi, & è vestigio eò sum profectus primâ luce. Cùm non longè à Piræo abessem, puer Acidini obviam mihi venit cum codicillis, in quibus erat scriptum paulò ante lucem Marcellum diem suum obiisse: ita clarissimus ab hominibus deterrimo acerbissimâ morte est affectus: & cui inimici propter dignitatem pepercerant, inventus est amicus, qui ei mortem afferret. Ego tamèn ad tabernaculum ejus perrexi, inveni duos libertos, & pauculos servos: reliquos aiebant, profugisse metu perterritos, quòd dominus eorum ante tabernaculum interfectus esset. Coactus sum in eadem illa lectica, qua ipse delatus eram, meisque lecticariis in urbem eum referre: ibique pro ea copia, quæ Athenis erat, funus ei satis amplum faciendum curavi. Ab Atheniensibus, locum sepulturæ intra urbem ut darent, impetrare non potui: quòd religione se impediri dicerent: neque tamen id antè cuiquam concesserant, quòd proximum fuit, ut in qua vellemus Gymnasio eum sepeliremus, nobis permiserunt. Nos in nobilissimo orbis terrarum Gymnasio Academiæ locum delegimus, ibique eum combustimus: posteaque curavimus, ut iidem Athenienses in eodem loco monumentum ei marmoreum faciendum locarent. Ita, quæ nostra officia fuerunt, pro collegio, & propinquitate, & vivo, & mortuo omnia ei præstitimus. Vale, Datæ Prid. Cal. Jun. Athenis.

M. T. C. QU. LIGARIO S. D.

II.

Fam. lib. 6. Epist. 14.

Essi tali tuo tempore me aut consolandi, aut juvandi tui causâ scribere ad te aliquid pro nostra

amicitia oportebat : tamen adhuc id non feci, quia neque lenire videbar oratione, neque levare posse dolorem tuum. Postea verò quàm magnam spem habere cepi, fore, ut te brevi tempore incolumem habere posses : facere non potui, quin tibi & sententiam & voluntatem declararem meam. Primum igitur scribam, quod intelligo, & perspicio non fore in te Cæsarem duriozem. Nam & res eum quotidie, & dies, & opinio hominum, & ut mihi videtur, etiam sua natura mitiorem facit, idque cum de reliquis sentio, tum de te etiam audio ex familiarissimis ejus, quibus ego ex eo tempore, quo primum ex Africa nuntius venit, supplicare unà cum fratribus tuis non destiti : quorum quidem & virtus, & pietas, & amor in te singularis, & assidua, & perpetua salutis tuæ cura tantum proficit, ut nihil sit, quod non ipsum Cæsarem tributurum existimem : & si tardiùs fit, quàm volumus, magnis occupationibus ejus, à quo omnia petuntur, aditus ad eum difficiliore fuerunt : & simul Africanæ causæ iratior diutiùs velle videtur eos habere sollicitos, à quibus se putat diuturnioribus esse molestis conflictatum. Sed hoc ipsum intelligimus, eum quotidie remissiùs, & placatiùs ferre. Quare mihi crede, & memoriæ manda, me tibi id affirmasse, te in istis molestis diutiùs non futurum : quando, quid sentirem, exposui : quid vellem tuâ causâ, re potiùs declarabo, quàm oratione. Et si tantum possem, quantum in ea Rep. de qua ita meritus sum, ut tu exiltimas, posse debebam : ne tu quidem in istis incommodis esses. Eadem enim causa opes meas fregit, quæ tuam salutem in discrimen

adduxit. Sed tamen quicquid imago veteris meæ dignitatis, quicquid reliquæ gratiæ valebunt: studium, consilium, opera, gratia, fides mea nullo loco deerit tuis optimis fratribus. Tu fac habeas fortem animum, quem semper habuisti, primum ob eas causas, quas scripsi: deinde, quòd ea de Repub. semper voluisti, atque sensisti, ut non modò nunc secunda sperare debeas, sed etiam, si omnia adversa essent, tamen conscientiam, & factorum, & consiliorum tuorum, quæcunque acciderent, fortissimo & maximo animo ferre deberes. Vale.

M. T. C. QU. LIGARIO S. D.

12.

Fam. lib. 6. Epist. 15.

ME scito omnem meum laborem, omnem operam, curam, studium in tua salute consumere: nam cum te semper maximè dilexi, tum fratrum tuorum, quos æquè atque te summâ benevolentiam sum complexus, singularis pietas, amorque fraternus nullum me patitur officii erga te studiique munus, aut tempus prætermittere. Sed quæ faciam, fecerimque pro te, ex illorum te literis, quàm ex meis, malo cognoscere. Quid autem sperem, aut confidam, & exploratum habeam de salute tua, id tibi à me declarari volo. Nam si quisquam est timidus in magnis, periculosisque rebus, semperque magis adversos rerum exitus metuens, quàm sperans secundos, is ego sum: & si hoc vitium est, eo me non carere confiteor. Ego idem tamen cum ad XI. Calend. intercalares priores rogatu fratrum tuorum venissem manè ad Cæsarem, atque omnem

adeundi, & conveniendi illius indignitatem, & molestiam pertulifsem, cùm fratres, & propinqui tui jacerent ad pedes, & ego essem locutus, quæ causa, quæ tuum tempus postulabat: non solùm ex oratione Cæsaris, quæ sanè mollis & liberalis fuit, sed etiam ex oculis, & vultu, & multis præterea signis, quæ faciliùs perspicere potui, quàm scribere, hanc in opinionem discessi, ut mihi tua salus dubia non esset. Quamobrem fac animo magno, fortique sis: & si turbidissima sapienter ferebas, tranquilliora lætè feras. Ego tamen tuis rebus sic adero, ut difficilissimis: neque Cæsari solùm, sed etiam amicis ejus omnibus, quos mihi amicissimos esse cognovi, pro te, sicut adhuc feci, libentissimè supplicabo. Vale.

D. BRUTUS M. T. CICERONI S. D.

13.

Fam. lib. II. Epist. 13.

JAm non ago tibi gratias. Cui enim re vix referre possum, huic verbis non patitur res satisfieri. Attendere te volo, quæ in manibus sunt. Quæ enim prudentiâ es, nihil te fugiet, si meas literas diligenter legeris. Sequi confestim Antonium his de causis, Cicero, non potui: eram sinè equitibus, sinè jumentis: Hircium periisse nesciebam: Cæsari non credebam, priusquam convenissem, & collocutus essem. Hic dies hoc modo abiit, postridiè manè à Pansa sum arcessitus Bononiam. Cùm in itinere essem, nuntiatum mihi est, eum mortuum esse. Recurri ad meas copiolas, sic enim verè eas appellare possum: sunt extenuatissimæ, & inopiâ omnium rerum pessimè acceptæ. Biduo me Antonius antecessit,

fit, itinere multò majore fugiens, quàm ego sequens. Ille enim iit passim, ego ordinatim: quacunque ivit, ergastula solvit, homines arripuit; constitit nusquam prius, quàm ad Vada venit: quem locum volo tibi esse notum, jacet inter Appenninum & Alpeis: impeditissimus ad iter faciendum. Cùm abessem ab eo millia passuum triginta, & se jam Ventidio conjunxisset, concio ejus ad me est allata, in qua petere coepit à militibus, ut se trãs Alpeis sequerentur, sibi cum Marco Lepido convenire. Succlamatum est, & frequenter à militibus Ventidianis (nam suos valdè quàm paucos habet) sibi aut in Italia pereundum esse, aut vincendum. Etiam orare coeperunt, ut Pollentiam iter facerent. Quum sustinere eos non posset, in posterum diem iter suum contulit. Hâc re mihi nuntiatâ, statim quinque cohortes Pollentiam præmissi, meumque iter eò contuli. Horâ antè præsidium meum Pollentiam venit, quàm Trebellius cum equitibus: sanè quàm sum gavisus. In hoc enim victoriam puto consistere: in spem venerant, quòd neque Planci quatuor legiones omnibus suis copiis pares arbitrabantur, neque ex Italia tam celeriter exercitum trajici posse credebant: quos ipsi adhuc satis arroganter Allobroges, equitatusque omnis, qui eò præmissus erat, à nobis sustinebant, nostroque adventu sustineri faciliùs posse confidimus. Tamen si quo etiam casu Isaram se trajece- rint, ne quid detrimenti Reipub. injungant, summa à nobis dabitur opera. Vos magnum animum, optimamque spem de summa Repub. habere volumus, cùm & nos & exercitus nostros, singulari con-

cordiâ conjunctos , ad omnia pro vobis videatis paratos. Sed tamen nihil de diligentia remittere debetis, dareque operam, ut quàm paratissimi ab exercitu , reliquisque rebus , pro vestra salute contra sceleratissimam conspirationem hostium configamus : qui quidem eas copias , quas diu simulatione Reipub. comparârant , subito ad patriæ periculum converterunt. Vale.

M. T. C. BRUTO S. P. D.

14.

Br. Epist. 2.

Scriptâ & obsignatâ jam Epistolâ , literæ mihi redditæ sunt à te plenæ rerum novarum , maximeque mirabiles : Dolabellam quinque cohortes misisse in Chersonesum. Adeone copiis abundat, ut is, qui ex Asia fugere dicebatur, Europam appetere conetur ? Quinque autem cohortibus quidnam se facturum arbitratus est, cum tu eò quinque legiones, optimum equitatum, maxima auxilia haberes ? Quas quidem cohortes spero jam tuas esse : quoniam latro ille tam fuit demens , & tuum consilium vehementer laudo, quòd non priùs exercitum tuum Apolloniâ , Dirachioque movisti, quàm de Antonii fuga audisti , Bruti eruptione , Populi Romani victoriâ. Itaque quod scribis, postea statuisse te ducere exercitum in Chersonesum , nec pati sceleratissimo hosti ludibrio esse imperium Populi Romani, facis ex tua dignitate & è Republica. Quod scribis de seditione, quæ facta est in legione quarta, de Antoniis (quod dicam in bonam partem accipias) magis mihi probatur militum severitas,

ritas, quàm tua. Te benevolentiam exercitûs, equitumque expertum esse, vehementer gaudeo. De Dolabella, ut scribis, si quid habes novi, facies me certiolem, in quo valdè delector, me antè providisse, ut tuum iudicium liberum esset cum Dolabella belli gerendi: & id valdè pertinuit, ut ego tum intelligebam, ad Rempublicam, ut nunc iudico, ad dignitatem tuam. Quòd scribis, me maximo odio egisse, ut insectarer Antonios, idque laudas: credo ita videri tibi: sed illam distinctionem tuam nullo pacto probo. Scribis enim arctius prohibenda bella civilia esse, quàm in superatos iracundiam exercendam. Vehementer à te Brute dissentio, neque clementiæ tuæ concedo, sed salutaris severitas vincit inanem speciem clementiæ. Quòd si clementes esse voluerimus, nunquam derunt bella civilia. Sed de hoc tu videris. De me possum idem, quod Plautinus pater in Trinummo: mihi quidem ætas acta fermè est, tuâ istud refert maximè. Opprimemini (mibi crede) Brute, nisi provideritis: neque enim Populum semper eundem habebitis, neque Senatûm, neque Senatûs ducem. Hæc ex oraculo Apollinis Pithii edita tibi puta, nihil potest esse verius. XIV. Calend. Maji. Vale.

M. T. C. TITIO S. D.

15.

Fam. lib. 5. Epist. 16.

ET si unus ex omnibus minimè sum ad te consolandum accommodatus, quòd tantum ex tuis molestiis cœpi doloris, ut consolatione ipse egerem: tamen cum longius à summi luctûs acerbitate meus

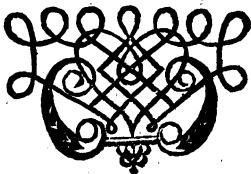
abesset dolor, quàm tuus, statui nostræ necessitudinis esse, meæque in te benevolentia, non tace-
 re tanto in tuo mœrore tam diu, sed adhibere ali-
 quam modicam consolationem, quæ levare dolo-
 rem tuum posset, si minùs sanare potuisset. Est
 tamen consolatio pervulgata quidem illa maximè
 quam semper in ore atque in animo habere debe-
 mus: homines nos ut esse meminerimus, eâ lege
 natos, ut omnibus telis fortunæ proposita sit vita
 nostra: neque esse recusandum, quò minùs ea,
 quâ nati sumus, conditione vivamus: néve tam
 graviter eos casus feramus, quos nullo consilio vita-
 re possumus: eventisque aliorum memoriâ repe-
 tendis, nihil accidisse nobis novi cogitemus. Ne-
 que hæ, neque ceteræ consolationes, quæ sunt à
 sapientissimis viris usurpatæ, memoriæque & lite-
 ris proditæ, tantum videntur proficere debere,
 quantum status ipse nostræ civitatis, & hæc per-
 turbatio temporum perditorum: eum beatissimi
 sint, qui liberos non susceperunt: minùs autem mi-
 seri, qui his temporibus amiserunt, quàm si eos-
 dem bona, aut denique aliqua Repub. perdidissent.
 Quòd si tuum te desiderium movet, aut si tuarum
 rerum cogitatione mœres, non facilè exhauriri tibi
 istum dolorem posse univèrsam puto: sin illa te res
 cruciat, quæ magis amoris est, ut eorum, qui occi-
 derunt, misérias lugeas: ut ea non dicam, quæ
 sæpissimè & legi, & audiui, nihil mali esse in mor-
 te, in qua si resideat sensus, immortalitas illa po-
 tius, quàm mors ducenda sit: sin sit amissus, nulla
 videri miseria debeat, quæ non sentiatur: hoc ta-

men non dubitans, confirmare possum, ea misceri, parari, impendere Reipub. quæ qui reliquerit, nullo modo mihi quidem deceptus esse videatur. Quid est enim jam non modò pudori, probitati, virtuti, rectis studiis, bonis artibus, sed omnino libertati, ac salutì, loci? non meherculè quenquam audivi hoc gravissimo, & pestilentissimo anno adolescentulum, aut puerum mortuum, qui mihi non à Diis immortalibus ereptus ex his miseris, atque ex iniquissima conditione vitæ videretur. Quare si tibi hoc unum detrahi potest, ne quid iis, quos amasti, mali putes contigisse, permultum erit ex mœrore tuo diminutum. Relinquetur enim simplex illa jam cura doloris tui, quæ non cum illis communicabitur, sed ad te ipsum propriè referetur, in qua non jam est gravitatis, ac sapientiæ tuæ, quam tu à puero præstitisti, ferre immoderatiùs casum incommodorum tuorum, qui sit ab eorum, quos dilexeris, miseriam, maloque sejunctus. Etenim eum semper te & privatis in rebus, & publicis præstitisti, tuenda tibi ut sit gravitas, & constantiæ inferendum. Nam quod allatura est ipsa diuturnitas, quæ maximos luctus vetustate tollit, id nos præripere consilio, prudentiâque debemus. Etenim si nulla unquam fuit, liberis amissis, tam imbecillo mulier animo, quæ non aliquando lugendi modum fecerit: certè nos, quod est dies allatura, id consilio antè ferre debemus, neque expectare temporis medicinam, quam repræsentare nobis ratione possimus. His ego literis si quid profecissem, existimabam optandum quiddam me esse assecutum:

ſi minùs fortè valuiffent , officio tamen eſſe fun-
ctum benevolentiffimi , atque amiciffimi ; quem
me tibi & fuiſſe ſemper exiſtmes velim , &
futurum eſſe confidas.

Vale.

F I N I S.

Österreichische Nationalbibliothek

+Z158904507

